

De *Lichtbrenger* voor zoekers naar waarheid

Lucifer[®]

*Actuele onderwerpen gezien in het licht van de Oude Wijsheid of Theo-sofia:
de gemeenschappelijke bron van alle grote wereldreligies, filosofieën en wetenschappen*

**Vertrouwen of
wantrouwen?**

Ethische wetgeving

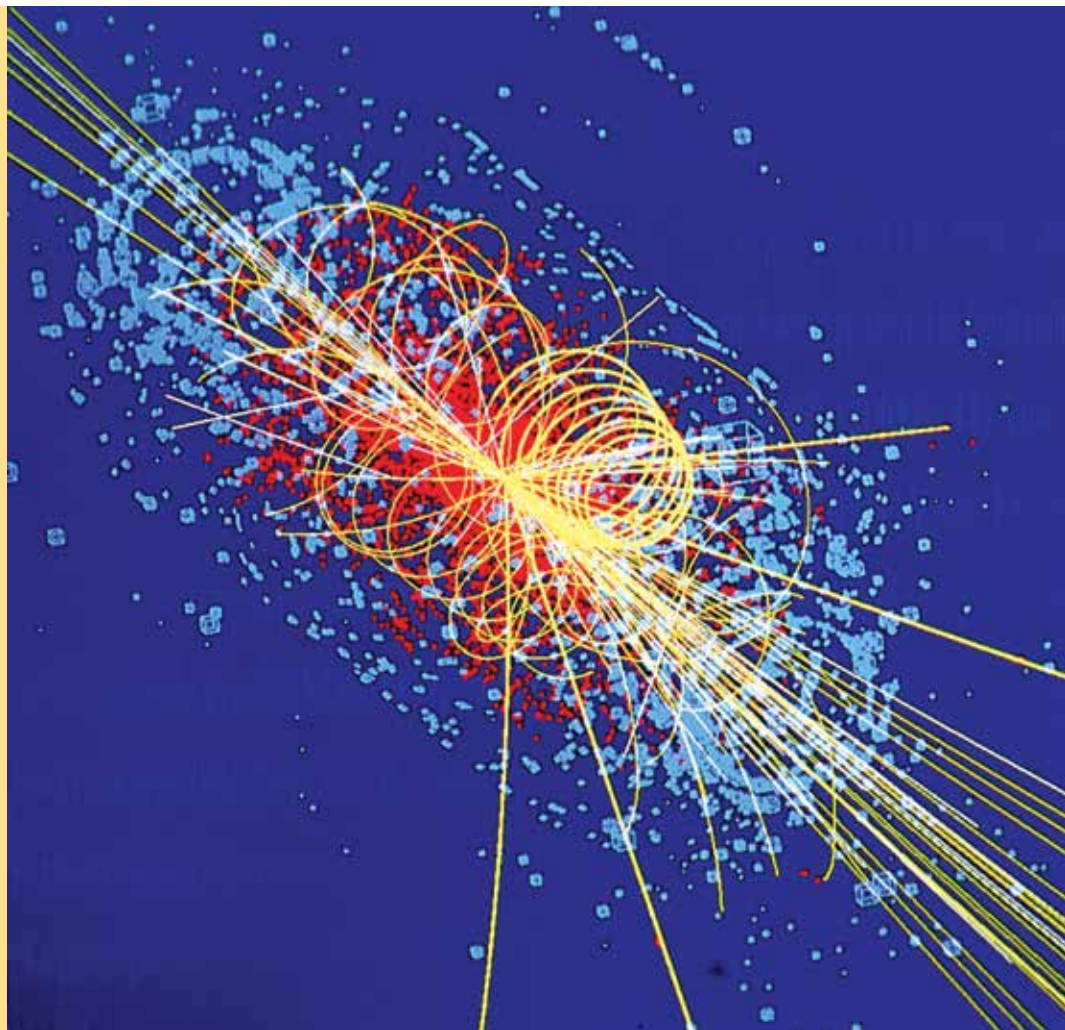
Migratie en muren

**Geweld is een
infectieziekte**

**Mijn kind is dik:
wat nu?**

**Van Higgs-deeltje
naar Theosofia**

Wat is magie?

Afbeelding omslag:

Foto van de sporen van atomaire deeltjes na een botsing tussen twee deeltjes. Natuurkundigen gebruiken deeltjesversnellers om atomaire deeltjes een zó grote snelheid te geven dat ze, als je ze op elkaar laat botsen, kunnen transformeren in andere deeltjes. Op deze wijze is recent het Higgs-deeltje ontdekt.

Licht op ...

Vertrouwen of wantrouwen 98

Als we terugkijken op het afgelopen jaar, blijken de begrippen 'vertrouwen' en 'wantrouwen' wereldwijd een grote rol te hebben gespeeld. Alle reden voor een ethische bezinning.

Herman C. Vermeulen

Ethische wetgeving 100

Wat is het verschil tussen wetten en Wetten?

Barend Voorham

Migratie en muren Migratie als natuurlijk verschijnsel 106

In een wereld waar de grenzen wegvallen, worden ook muren opgericht om emigratie te voorkomen. Is er dan iets mis met migratie?

Astrid Kramer

Geweld is een infectieziekte 110

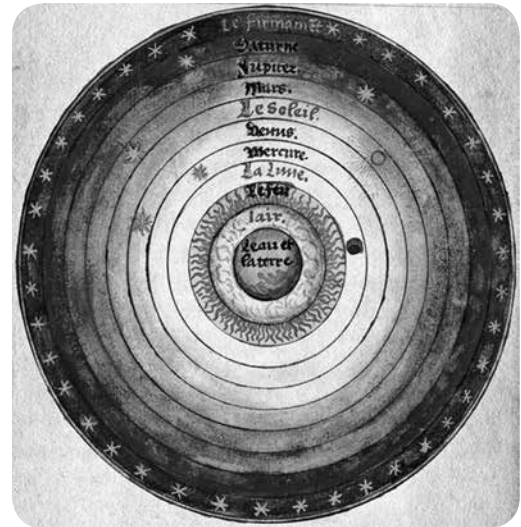
Door geweld te zien als een infectieziekte boekt de Amerikaanse epidemioloog Gary Slutkin spectaculaire successen in het bestrijden ervan.

Barend Voorham

Waarom je nooit tegen je kind moet zeggen dat het te dik is 114

Uit onderzoek blijkt dat kinderen niet gezond gaan eten als hun ouders tegen ze zeggen dat ze te dik zijn. Praten over gezond eten helpt wel. De Theosofia geeft aanwijzingen waarom dat zo is.

Bianca Peeters

Een traditionele, symbolische voorstelling van het Zonnestelsel. De alomvattende ring van sterren vertegenwoordigt de Universele Aether; dit is de Bron van alle andere sferen, die stapsgewijs stoffelijker worden. De Aarde (centraal) is de meest stoffelijke sfeer.

Van Higgs-deeltje naar zwaartekracht naar Theosofia 117

Kortgeleden konden natuurkundigen het bestaan bevestigen van het zogenaamde Higgs-deeltje. Theosofisch gezien is hier sprake van een zeer interessante ontwikkeling, omdat de wetenschappers hier – zonder dat ze het zelf doorhebben – vlakbij het idee komen van een universele Aether: een grondleer van alle wijsheidstradities.

SC

Uw vragen 122

- » Mededogen en zelfdoding
- » Karma
- » Wat gebeurt er na de leerschool aarde?
- » Mukti of verlossing
- » Ahimsa
- » Fysieke en geestelijke ontwikkeling bij de geboorte
- » Magie
- » Verlaat de ziel het lichaam tijdens het sterven?

Activiteiten Agenda 127

- » Lezingen in januari/februari 2014

Licht op ...

Vertrouwen of wantrouwen?

Het naderen van het einde van een cyclus geeft ons altijd weer de impuls om beschouwend terug te kijken. Een terugblik waarin we pogen om alles wat zich in zo'n periode heeft afgespeeld op zijn plaats te zetten en vooral met elkaar in verband te brengen. Niet zozeer omdat dat een leuke bezigheid is, maar om op die manier lessen uit deze periode te trekken.

Dit terugkijken is een heel herkenbaar proces, omdat het van nature ook in het dagelijks leven plaatsvindt. Aan het einde van een dag, vlak voor het slapen gaan, besteden de meesten van ons wel een kort moment aan een terugblik op de afgelopen dag. En ook aan het eind van ons leven hebben we zo'n terugblik, tijdens het zogenoemde panoramisch visioen. Dit is theosofisch gezien een zeer belangrijk proces, waarbij we vanuit onze Hogere natuur, vanuit de hogere aspecten van ons mens-zijn, terugkijken op ons afgelopen leven. En hoe spiritueler we zijn, des te verder kunnen we terugkijken, tot zelfs meerdere levens voor dit leven.

Nu we dichterbij 21 december, het wintersolstitium, komen, naderen we het moment waarop de zon zijn laagste punt aan de horizon bereikt. Na het wintersolstitium gaat de dagelijkse baan van de zon weer stijgen en begint de zogenaamde noordelijke omloop, de spirituele helft van het jaar. En ook hier is de start van de nieuwe cyclus een natuurlijk moment om de balans op te maken over het afgelopen jaar.

Welk kenmerk had 2013?

Als we terugkijken op het afgelopen jaar en beschouwen wat ons mensen in deze periode heeft bezig gehouden, zijn er een paar opvallende zaken. Maar door het hele jaar heen lijken twee begrippen centraal te hebben gestaan: 'vertrouwen' en 'wantrouwen'. We vinden de voorbeelden ervan terug in een vrij breed gebied van ons menselijk leven.

Kijken we naar de stam van het woord 'vertrouwen', dan is dat 'trouw'. Hierover leert het woordenboek *Van Dale* ons: "zich houden aan een bestaande zedelijke, persoonlijke band; een aangegaan verbond, een verplichting enzovoort." Wij Theosofen gaan uit van Universele Broederschap, omdat alles feitelijk met alles is verbonden. Er is volgens ons principieel nooit sprake van afgescheidenheid, van 'niet-verbonden zijn'. In de Theosofie is dit een fundamenteel principe. Het is ook de kerngedachte van de eerste grondstelling die beschreven wordt in *De Geheime Leer* van mevrouw Blavatsky. Het is het vertrouwen dat we anderen geven – zolang we geen redenen hebben om eraan te twijfelen – die onze medemensen stimuleert die verbondenheid te zien en hun verantwoordelijkheden waar te maken.

Uit het *niet*-vertrouwen van anderen komen de meest vreemde motivaties, besluiten of acties voort. Zoals u in dit nummer in het artikel 'Migratie en muren' kunt lezen, worden momenteel grensmuren van duizenden kilometers lang gebouwd. Maar we bouwen ook vele muren van papier, zoals het zogenaamde paspoort. Want dat is het ook, letterlijk en figuurlijk: als je het bezit mag je door een poortje lopen. Opvallend hierbij is dat deze grenzen worden aangebracht zonder goedkeuring van de andere partij. We willen onszelf beschermen en als gevolg daarvan weerhouden we anderen van de meest fundamentele levensbehoeften zoals voedsel, medicijnen, water, enzovoort.

Maar een van de meest besproken vormen van wantrouwen in dit jaar was het feit dat we elkaar wereldwijd afluisteren. Deze handelwijze is trouwens absoluut niets nieuws. Spionage tussen vijanden is zo oud als de ruziënde mensheid. Maar het ziet ernaar uit dat we nu een stap verder gaan: niet alleen vijanden maar ook vrienden worden op grote schaal afgeluisterd, zoals onder andere het Amerikaanse NSA (*National Security Agency*) doet. Daarnaast zijn er ook vele indirecte methoden van spionage, waarbij dienstverlenende firma's zoals Google informatie over hun gebruikers verzamelen en verkopen.

De techniek vergroot ons (im)moreel handelen uit

Zoals gezegd: het afluisteren van specifieke personen of organisaties is niets nieuws, maar die indirecte methoden wel. De moderne techniek geeft een ongekeerde schaal aan afluisterpraktijken, waardoor immoreel gedrag kwantitatief enorm toeneemt. Als de handelingen van grote groepen mensen worden vastgelegd zonder dat we daar weet van hebben, is er duidelijk sprake van respectloosheid voor elkaar. Maar ook het wederzijdse wantrouwen is toegenomen. Het meest opvallende is wel dat we niet alleen vijanden maar ook vrienden afluisteren.

Misschien zegt u: 'ik doe niets verkeerd; alles wat ik doe mogen ze weten'. Dan nog is er de open vraag, waar het vertrouwen en respect voor elkaar zijn gebleven. Er moet een gegronde reden zijn om de grens van het vertrouwen te overschrijden, en dat is iets wat alleen de overheid mag. Onze wetten gaan immers uit van vertrouwen: er moet eerst aangetoond zijn – of er moeten zeer zware vermoedens zijn – dat de grenzen van het vertrouwen door burgers geschonden zijn, voor de overheid deze stap mag doen.

U ziet dat de techniek onze moraliteit onder een vergrootglas legt en ons de mogelijkheid geeft om met ons immoreel gedrag een ongekeerd aantal grenzen te overschrijden. Het is interessant om te zien hoe in het komende jaar gereageerd gaat worden op deze situatie: of we tot bezinning komen of niet. Of we durven terugblikken en conclusies trekken, of niet.

'Achterwaarts begrijpen en voorwaarts leven'

Hierover deed de Deense filosoof Søren Kierkegaard een zeer interessante uitspraak, die ongeveer zo luidt: "het leven kan alleen achterwaarts worden begrepen; maar het moet voorwaarts worden geleefd". Oftewel, het is zeer zinvol om vanuit de gevolgen die we nu meemaken 'achterwaarts' terug te kijken naar de gebeurtenissen en hun onderling verband, en na te gaan welke elementen hebben bijgedragen aan de situatie nu. Hierdoor leren we begrijpen hoe deze situatie is ontstaan en dus ook hoe we ongunstige gevolgen kunnen voorkomen. En vervolgens moeten we 'voorwaarts' leven: ons opgebouwd inzicht toepassen en met helderder begrip nagaan wat daarvan de gevolgen zullen zijn. De uitspraak van Kierkegaard is heel aansprekend in het licht van de bij Theosofen welbekende wet van oorzaak en gevolg, de 'wet van Karma'. Als je wilt weten wat de toekomst je zal brengen, kijk dan naar je handelingen in het verleden. Niet dat we willen zeggen dat je toekomst bepaald is en per definitie vaststaat. Integendeel, de toekomst staat niet vast, want deze wordt bepaald door wat we deden in het verleden én hoe we nu reageren op de gevolgen: welke handelingen we nu opstarten. De toekomst komt als het ware als een golf van achter over ons heen, en onze reactie erop bepaalt wat er gaat gebeuren.

Moge uw terugblik in deze periode van bezinning u helpen uw toekomst te sturen in de richting van het realiseren van Universele Broederschap: een Broederschap die veel meer omvat dan onze medemensen alleen.

Herman C. Vermeulen

Ethische wetgeving

Kerngedachten:

- » In een ethische samenleving heerst er een natuurlijke rechtvaardigheid. Daar zijn geen wetten nodig.
- » Zolang in een maatschappij er een mentaliteit van eigenbelang heerst, zijn er wetten nodig.
- » Ethische Wetten zijn gebaseerd op Universele Gewoontepatronen zoals eenheid, samenhang en mededogen. Ze gaan uit van een zo groot mogelijk geheel en sluiten niemand uit.
- » Ethische Wetten gaan uit van vertrouwen, vertrouwen in de geestelijke kern van elke mens.
- » Gerechtigheid is er als ieder inbrengt wat hij kan en deelt in de inbreng van anderen.

Er zijn wetten en Wetten. De kleine wetten, door feilbare mensen gemaakt, blijken vaak veraf te staan van Wetten, universele wetmatigheden.

Doe alle wetten weg en er is rechtvaardigheid.⁽¹⁾ Deze paradox van Lao-tse lijkt lijnrecht te staan tegenover de dadendrang van zoveel regeringen en parlementen, die vol vitaliteit bezig zijn met het maken van steeds weer nieuwe wetten. Wet- en regelgeving, zo is de gedachte, is nu eenmaal nodig om een land in te richten en te besturen. Niet alleen nationale regeringen hebben een dagtaak in het opstellen van nieuwe wetten, ook de Europese Unie blinkt uit in het bedenken van allerlei regels en richtlijnen. Dat leidt soms tot een hoop bureaucratie. Toch gaat het Europese Parlement er blijkbaar van uit dat hoe meer regels er zijn, des te beter de EU bestuurd wordt. In elk land moet er een minimale samenwerking tussen burgers zijn. Men gaat ervan uit dat die samenwerking door wetten gereguleerd moet worden. Samenwerking houdt ook in dat er sprake is van gelijkwaardigheid. Dus de wetten moeten ook de gelijkwaardigheid van de inwoners van een land waarborgen. Ze moeten dus ethisch zijn. Zijn ze dat ook werkelijk altijd?

Wat is ethiek?

In de maatschappij wordt ethiek wel voorgesteld als een soort criterialijst waarmee je kunt vaststellen of een handeling juist of onjuist is. Het is als een wetboek waarmee vastgesteld kan worden wat goed en kwaad is. Ethiek, zoals het thans meestal wordt opgevat, probeert de normen en waarden in een samenleving vast te stellen. Het spreekt voor zich dat in deze opvatting de ethische normen steeds veranderen. De meningen en inzichten veranderen, waardoor de maatschappij verandert. En het ethische besef verandert mee. Heel sterk blijkt dat bijvoorbeeld in de ethische visie op zaken als euthanasie. Door bepaalde ontwikkelingen in de medische wetenschap en vanwege het feit dat mensen langer leven, is er een andere visie op ouderdom en sterven ontstaan. De gangbare, op het Christendom gebaseerde ideeën over de dood, verdwenen en daarvoor kwam er een andere ethiek ten aanzien van euthanasie. Terwijl vroeger er een algemene afkeuring was, is thans dit fenomeen vrij algemeen

geaccepteerd. De wetten die dit moeten regelen zijn daarom ook veranderd en zullen wellicht ook weer veranderen. De Theosofia heeft evenwel een heel andere visie op ethiek. Ethiek is niet gebaseerd op menselijke conventies, maar op de structuur van het Universum zelf. Wat bedoelen we daarmee?

Welnu, de Theosofia ziet het Universum als een levend organisme. Elk onderdeel van dit levende organisme is een weerspiegeling van elk ander deel. Alles hangt met elkaar samen, is met elkaar verbonden, ja, is in essentie één. De consequentie daarvan is dat samenwerking en onzelfzuchtigheid de karakteristieken zijn van de wezens die het Universum samenstellen, ja, feitelijk *zijn*. Zomin als de wortels, stam en takken van een boom, of de verschillende organen in ons lichaam, verschillende belangen hebben en elkaar tegenwerken, zo zijn alle wezens in de kosmos van elkaar afhankelijk en moeten ze voor hun leven en groei wel samenwerken. Op dit feit is werkelijke ethiek gebaseerd.

Ieder mens, een onderdeel van dat levende Universum, bezit een instinctieve of intuïtieve kennis hiervan. Dit is het inherente ethische besef dat iedereen heeft: de wetenschap dat je juist moet handelen en dat juist handelen betekent, dat je je een onderdeel weet van een grotere gemeenschap. Je moet altijd zo handelen dat die gemeenschap er wel bij vaart.

Ethiek, zoals de Theosofia dat ziet, is dus niet zozeer een kwestie van menselijke afspraken hoe je moet samenleven, maar is een menselijke 'vertaling' van universele wetmatigheden naar onze maatschappelijke toestand.

De eerste soort wet

De twee hierboven beschreven, fundamenteel van elkaar verschillende opvattingen over ethiek, leiden tot twee totaal verschillende vormen van wetgeving. De eerste opvatting, de thans min of meer door iedereen geaccepteerde normen en waarden – we willen dat eigenlijk niet eens ethiek noemen – leidt tot voortdurend veranderende wetten. Die opvatting immers, gebaseerd op de veranderende menselijke meningen, verandert steeds, wat leidt tot aanpassing van de wet of het maken van een totaal nieuwe wet. En aangezien de algemene opinie vaak sterk fluctueert, leidt dat tot een veelheid van wetten, regels en uitzonderingen op regels.

Dit is overigens geen nieuw verschijnsel. De grote filosoof Plato beschrijft op heldere wijze deze manier van het maken van wetten. Hij vergelijkt de staat met een mens die twee aan elkaar tegengestelde en redeloze raad-

gevers bezit, die hij genot en pijn noemt. Verder heeft een mens ook meningen ten aanzien van de toekomst. De toekomstverwachtingen van pijn noemen we vrees; toekomstverwachtingen met betrekking tot genot vallen onder de term vertrouwen.

Boven dit alles, zo redeneert Plato verder, staat de berekening, die nagaat wat in dat alles goed of slecht is. Is deze berekening eenmaal tot officiële zienswijze van de staat geworden, dan krijgt ze de naam 'wet'.⁽²⁾

De bedoeling is duidelijk. Als men meent dat ethiek nergens anders toe dient dan het voorkomen van pijn en het bevorderen van plezier, dan worden er wetten gemaakt die pijn moeten voorkomen en plezier moeten bewerkstelligen, vergroten of behouden.

Dit soort wetgeving is gericht op de persoonlijke mens, want hij is het die geniet of pijn lijdt. Alles wat de persoonlijkheid gunstig stemt, noemt men daarom een goede wet, en wat ongunstig voor de persoonlijkheid is, beoordeelt men als een slechte wet. Vandaar dat een deel van de bevolking een wet vaak goed en ethisch verantwoord vindt – dat deel verwacht dat het plezier erdoor vergroot wordt – terwijl andere burgers het een slechte, onethische wet vinden, want zij menen dat hun pijn erdoor versterkt wordt.

De wet wordt dus niet vanuit het brede perspectief van de totaliteit beschouwd, maar wordt beoordeeld al naar gelang wat de opbrengsten ervan voor het eigen persoonlijke geluk betekenen.

Zulke wetten zijn geen ethische wetten, zeker niet zoals ethiek door de Theosofia gedefinieerd wordt.

Ethische Wetten

Wanneer wetten echter de weerspiegeling zijn van Universele Ethiek, dan beogen ze nooit het strelen van de persoonlijke mens. Deze Wetten zijn ook niet veranderlijk, omdat ze niet gebaseerd zijn op de veranderlijke opinies van mensen.

Omdat mensen vaak werkelijkheid toekennen aan een illusoire wereld, zullen hun wetten niet de weerspiegeling zijn van de Universele Gewoontepatronen, zoals eenheid, samenwerking en mededogen. Wanneer ze meer werkelijkheid zouden toekennen aan geestelijke zaken, en de Universele Wetten zouden bestuderen en die trachten te implementeren in de menselijke samenleving, kreeg je een heel andere wetgeving. Dan zouden er algehele richtlijnen zijn, waarin duidelijk aan iedere burger de mogelijkheid werd gegeven zich in te zetten voor het geheel. Gerechtigheid ontstaat immers alleen dan als iedereen zijn taak

kan en mag volbrengen, waardoor hij in staat is het geheel waar hij deel van uitmaakt, te schragen. En dat geheel mag nooit ingeperkt of begrensd worden.

Ook deze Wetten kent Plato. En iedere burger heeft de plicht zich daaraan te houden, zelfs als dit voor de persoonlijkheid nadelig is.⁽³⁾

Voorbeelden

We willen enkele voorbeelden geven van niet op ethiek gebaseerde wetten.

Enige maanden terug ontstond er een hoop maatschappelijke weerstand, omdat de regering een wet aan het voorbereiden is, waarin het illegale verblijf in Nederland strafbaar wordt gesteld. Mensen die hier verblijven zonder geldige verblijfspapieren, kunnen dus in de gevangenis gegooid worden, alleen vanwege het feit dat ze hier zijn. Dit is duidelijk een wet die voortkomt uit 'vrees voor pijn'. Omdat in de algemene opinie een beeld is ontstaan dat vreemdelingen onze welvaart afsnoepen en omdat politici graag in de gunst van hun electoraat staan, kon een dergelijk, volstrekt onethisch wetsvoorstel geformuleerd worden. Want terwijl werkelijke ethiek altijd uitgaat van de eenheid van het leven en dus nooit mensen uitsluit, wordt in dit wetsvoorstel een stringent onderscheid gemaakt tussen mensen, ja, het wordt zelfs verboden deze mensen rechtvaardig te behandelen. Hoe kunnen deze mensen hun plichten ten opzichte van het grote geheel nakomen, als de overheid hun bestaan criminaliseert door ze illegaal te verklaren?

Een andere onethische wet is het tolereren van postbusbedrijven en schaduwbanken. Dit is gebaseerd op de verwachting van genieten, ofwel, de verwachting op financieel en economisch voordeel, ook al gaat dit voordeel ten koste van andere landen en creëert het een enorme onbalans in welvaart.

Het zal te veel ruimte in beslag nemen om de vaak uiterst ingenieuze constructies van dergelijke banken en bedrijven te beschrijven, maar het komt erop neer, dat deze instellingen in andere landen economische activiteiten plegen en daar opereren. Omdat ze daar geen belasting willen betalen, vestigen ze zich *in naam* in belastingparadijzen zoals Nederland, waar ze slechts een schijntje aan belasting hoeven te betalen, vergeleken met de landen waar ze feitelijk opereren. Schaduwbanken maken het nog bonter. Er zijn financiële instellingen die zulke ingewikkelde constructies hebben bedacht, dat het nauwelijks te begrijpen is, maar die wel evenveel geld beheren en ermee speculeren als de rijksbegrotingen van vele landen bij elkaar.⁽⁴⁾

Waarom laten we dergelijke onethische praktijken toe? Het antwoord ligt voor de hand: omdat we zelf ook een graantje ervan meepikken en we dus ervan verwachten, om Plato te parafraseren, dat onze genietingen erdoor vergroot worden.

Wet van karma

Is het maken en het naleven van wetten vrijblijvend? Heeft het geen gevolgen?

Dat heeft het zeker wel. En vooral als de wetten van een land niet overeenstemmen met de Kosmische Wetten, ontstaat er een disharmonie die niet eeuwig kan voortduren. Het evenwicht moet hersteld worden.

Dit universele gewoontepatroon wordt karma genoemd, de Wet van Oorzaak en Gevolg. De verstoorde verhoudingen worden hersteld en omdat de mensheid vaak tegenstribbelt en meent sterker dan karma te zijn, gaat dit niet zelden gepaard met rampspoed.

Neem als voorbeeld de ongelijke verdeling van rijkdom, grondstoffen, maar ook van kennis. In wat men opkomende economieën noemt, zoals China, Rusland, Brazilië en India, zijn de verschillen vaak belachelijk groot. Mensen die over miljarden dollars beschikken leven in hetzelfde land als mensen die met een dollar per dag rond moeten zien te komen.

Ook tussen landen zien we dergelijke verschillen. Vergelijk bijvoorbeeld de consumptie van fossiele brandstoffen van de VS en West-Europa met landen in Afrika.

Er zijn geen wetten die deze schrijnende ongelijkheid en onrechtvaardigheid tegengaan. Maar dat wil niet zeggen dat als tegen de natuurlijke wetmatigheid wordt ingegaan, er geen reactie zal komen. En als mensen dat herstelproces tegen trachten te werken, zal het zeker niet stoppen, maar gepaard gaan met meer onrust, revolutie, geweld en zelfs oorlog.

De huidige migratie van mensen uit arme streken en oorlogssituaties is een illustratie van dit herstelproces. Maar als er wetten uitgevaardigd worden om dit natuurlijk proces te keren – hetgeen trouwens voor alle partijen, zeker ook economisch, nadelig is – dan zal het herstelproces uiteindelijk veel abrupter en gewelddadiger plaatsvinden.

Afschaffen van de wet?

Wetten garanderen daarom geen rechtvaardige samenleving. Het waren dan ook deze wetten waarop Lao-tse doelde, toen hij schreef dat als je alle wetten wegdoet, je een rechtvaardige samenleving krijgt. Het zijn deze, uit de persoonlijkheid voortkomende wetten, die per definitie

geen rechtvaardige samenleving kunnen bewerkstelligen. Als je deze wetten afschaft, kun je ze ook niet overtreden en heb je dus ook geen misdaad meer. Mensen worden dan gedwongen zelf na te denken over ethiek en niet volgens (de letter van) de wet te leven. Bob Dylan dichtte ooit: *To live outside the law you must be honest*. Als je buiten de wet leeft, moet je je eigen ethisch besef scherp houden. Om die reden heeft het ook weinig zin wetten geforceerd in te voeren. Als ons land als bij toverslag een veel universeler wetstelsel zou krijgen terwijl de bevolking dezelfde mentaliteit hield, werd het land er niet ethischer op. Menselijke wetten zijn de afspiegeling van menselijke gewoontepatronen en die vloeien weer voort uit het menselijke denken. Als daarom de mentaliteit niet verandert, verandert er niets wezenlijks in een land.

Het heeft daarom ook weinig zin te schelden op het onethische gedrag van politici die schaduwbanken wel tolereren, maar mensen die illegaal in Nederland verblijven niet, ook al wonen ze hier al vele jaren, spreken ze perfect Nederlands en zijn ze volledig geïntegreerd — de werkelijke oorzaak van deze onrechtvaardigheid ligt niet alleen bij de politici, maar is voornamelijk te wijten aan de algemene mentaliteit, die haar weerspiegeling vindt in de landbestuurders die dergelijke onethische wetten uitvaardigen.

Wetten als op een na beste oplossing

Maar als we alle wetten bij de vuilnisbak zetten, leidt dat niet tot chaos, het recht van de sterkste en anarchie? Plato, die veel over staatsinrichting geschreven heeft, ziet zich ook voor dit dilemma geplaatst. Ongetwijfeld, zo redeneert deze grote Griekse wijsgeer, is de staat die geleid wordt door een Filosoof de beste staatsvorm. Die Filosoof heeft geen wetten nodig. Hij kent de universele wetmatigheden zo goed, dat hij zijn beleid altijd daarop afstemt. De beste staatsvorm – zoals beschreven in *De Staat* – is die waar een mens die in alles de volmaaktste uitdrukking is van rechtvaardigheid en wijsheid, de leiding heeft. In een langdurig proces van opvoeding en oefening zal hij boven komen drijven en hij zal gedwongen worden de staat te leiden.

Soms echter is zo'n Filosoof er niet. Eigenlijk is zo'n Wijze er altijd, beweert de Theosofia, maar als de bevolking zelf onvoldoende wijsheid heeft ontplooid en daarom zijn gezag niet (h)erkent, is het voor hem onmogelijk de staat te leiden. In dat geval hebben we wetten nodig. Plato stelt daarom in *De Staatsman*⁽⁵⁾ en in *De Wetten*⁽⁶⁾ dat wetten de op een na beste oplossing zijn. Zolang we nog niet op het geestelijke gericht zijn en een soms haast

onbeheersbare neiging hebben ons te richten op de materiële kant van het leven, zijn wetten nog onontbeerlijk. Maar welke wetten dan?

Ook hier geeft Plato een paar zeer nuttige hints. In de dialoog *De Wetten* stelt hij dat het Griekse woord *nomos* (wet) is afgeleid van het Griekse *nous*. *Nous* wordt vaak vertaald met 'rede' of 'redelijkheid', maar het is eigenlijk meer het spiritueel gerichte denken, dat wat in de Theosofia meestal wordt aangeduid als Buddhi-Manas. Plato brengt *nous* ook in verband met 'het bestuur' (*dianome*).⁽⁷⁾ Daarom stelt Plato dat we met al onze vermogens ernaar moeten streven in 'gehoorzaamheid aan wat onsterfelijk in ons is' ons leven te besturen. Het individu moet zo zijn huis besturen, en de leiders van een staat moeten op deze wijze de wetten uitvaardigen om de staat te besturen. Wetten kunnen dus het maatschappelijke en individuele leven rationeel en spiritueel maken. Ze moeten ons doen herinneren aan onze onsterfelijke kern.

Daarom ruimt Plato zoveel plaats in de wetgeving in voor educatie. Niet alleen in *De Staat* maar ook in *De Wetten* wordt lang stilgestaan bij de opvoeding. Er worden wetten beschreven die betrekking hebben op het huwelijk, familierecht, de opvang van wezen. Ook wordt stilgestaan bij de leerstof die de jeugd gegeven wordt.

Ook op economische aspecten gaat Plato in, zoals de verdeling van rijkdom, de handel, de landbouw, enzovoort. De conclusie die je kunt trekken is dat ook Plato inzag dat zolang de mens nog onvoldoende in zijn spirituele kern leeft, geschreven wetten nodig zijn om een gemeenschap zo harmonieus mogelijk te laten leven. Zodra iedereen uit zichzelf in zijn hogere kern leeft echter, zal de werkelijke Leider van de gemeenschap erkend worden en hebben we geen wetten meer nodig.

De wetten evenwel moeten zo veel mogelijk het peil van

de Filosoof benaderen. Ze moeten daarom altijd ethisch zijn. Ze moeten uitgaan van een zo groot mogelijk geheel. Dus niet alleen van het eigen landsbelang, maar van het wereldbelang. Karma houdt immers ook niet op bij de landsgrenzen. Natuurlijk moet iedereen die in een land verblijft, dezelfde rechten en plichten hebben en moet elke wet iedereen in staat stellen zijn beste krachten aan het geheel te geven.

Vertrouwen of wantrouwen?

Dat wij in een tijd leven waarin enige wetgeving noodzakelijk is, lijkt me voor de hand te liggen. We moeten dan wel proberen die wetten zo universeel mogelijk te maken, ze zoveel als in ons vermogen ligt aan te laten sluiten bij de Universele Wetten. Ze moeten mensen zodanig opvoeden dat ze meer vertrouwen krijgen in hun geestelijke kern. Vertrouwen krijg je niet door wantrouwen, en daar zijn onze wetten nu vaak op gebaseerd.

Klaarblijkelijk gaan wetgevers ervan uit dat mensen niet eerlijk zijn, niet ethisch zijn en niet ethisch *kunnen* zijn. Met die visie maken ze wetten. Het gevolg daarvan is dat de nadruk wordt gelegd op sancties bij het overtreden van de wet. Wetten zijn dan geïnstitutionaliseerd wantrouwen. Wantrouwen roept wantrouwen op. Door te strakke wetgeving kunnen mensen het vertrouwen in zichzelf verliezen en daarmee bedoelen we dan vooral het

Hoger Zelf. Dat leidt tot wetgeving die averechts werkt. Er worden clausules en amendementen bij wetten geschreven die beogen de mazen van de wet te dichten, maar juist daardoor uitnodigen die mazen te vinden.

Een illustratief voorbeeld daarvan is hoe de overheid door wetgeving scholen tracht te beheersen. Er kwamen richtlijnen die voorschreven hoeveel uur er per jaar lesgegeven moest worden. Als er minder les werd gegeven, kwamen er sancties. De onderwijsinspectie maakte overuren om allerlei roosters op het aantal lesgegeven uren te controleren. Wat in die lessen gedaan wordt, is bijzaak. Deze wetgeving bevordert een papieren werkelijkheid en is bovendien fraudegevoelig.

Stel daar tegenover Finland, een land dat door vriend en vijand geprezen wordt om de kwaliteit van zijn onderwijs. Finland kent geen minimumaantal lesuren, sterker, Finland kent niet eens een onderwijsinspectie. Leraren hebben het vertrouwen van de overheid. Ze zijn dan ook goed opgeleid en hebben in hun studie er blijk van gegeven de verantwoordelijkheid aan te kunnen.

Universele Rechten en Plichten van de Mens

De beste wetten zijn daarom, volgens ons, die wetten die een beroep doen op de verantwoordelijkheid van de individuele burger zonder dat er meteen een sanctie op staat als je in gebreke blijft. In feite zouden die rechten

en plichten van elk mens zo geformuleerd moeten worden, dat elke mens, ongeacht zijn intellectuele en spirituele ontwikkeling, ze in *zijn* leven kan toepassen. De grondgedachte zou moeten zijn, dat iedereen bepaalde capaciteiten heeft, die hij inbrengt in de samenleving, opdat iedereen er wel bij vaart. Als gevolg daarvan kan hij ook delen in de opbrengsten van de talenten van anderen.

De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens is een goede opmaat voor zo'n universele wetgeving. Er wordt in dit zeer belangrijke document echter alleen in artikel 29 gesproken over de plichten die elk mens jegens de gemeenschap heeft.

Daarom heeft een werkgroep van Stichting I.S.I.S. eens een opzet

Het Finse onderwijs dankt zijn kwaliteit niet aan uiterlijke regels van de overheid, maar (onder andere) aan het feit dat alle docenten continu *gezamenlijk* werken aan verbeteringen.

gemaakt voor een document dat handelt over de rechten *en* plichten van mensen.⁽⁸⁾ Door mensen te wijzen op hun verantwoordelijkheid geef je de boodschap af dat je vertrouwen in hen hebt en inspireer je hen ook werkelijk hun bijdrage te leveren aan een maatschappij waar wetten niet meer nodig zijn.

Referenties

1. Lao-tse, *Tao-teh-King*, vele vertalingen, vers 57.
2. Plato, *De Wetten*, 644 c,d (Xavier de Win deel IV, blz. 121).
3. Een prachtig voorbeeld hiervan vind je in Plato in de dialoog *Critias*, waarin Socrates deze Universele Wetten belangrijker vindt dan zijn eigen leven.
4. E. Engelen, 'Hoe Nederland grootmacht in schaduwbankieren werd'. Artikel in de online krant *De Correspondent* over het reilen en zeilen van schaduwbanken. [4 oktober 2013]
5. Plato, *De Staatsman*, 300c en 301e, (Xavier de Win, deel III, blz. 591 en 594).
6. Zie ref. 2, 875d (Xavier de Win, deel IV, blz. 444).
7. Zie ref. 2, 714a en 957c (Xavier de Win, deel IV, blz. 218 en blz. 560).
8. Voor meer informatie over de 'Universele Verklaring van de Rechten en Plichten van de Reïncarnerende Mens', zie *Lucifer*, jaargang 29, september-oktober 2007, nummer 4-5, blz. 59. Is tevens het verslag van het I.S.I.S. Symposium 2007 'Reïncarnatie — mystiek, mentaal en maatschappelijk'.

De Universele Verklaring van de Rechten *en* Plichten van de Reïncarnerende Mens⁽⁸⁾

Artikel 1

Elk mens beschikt in beginsel over grenzenloze mogelijkheden. Daarom verschillen mensen niet essentieel van elkaar. De verschillen tussen mensen bestaan slechts in de wijze waarop zij uitdrukking geven aan hun mogelijkheden. Ieder mens heeft het recht op zijn eigen individuele wijze zijn mogelijkheden tot uitdrukking te brengen en de plicht ervoor zorg te dragen dat ieder ander dat evenzeer kan doen.

Artikel 4

Uitgaande van de eenheid dient de mens zich jegens zijn medemensen altijd in de geest van verbondenheid en broederschap te gedragen.

Artikel 6

Omdat verschillen tussen mensen niet wezenlijk zijn, maar slechts voortkomen uit de individuele manier waarop elk mens uitdrukking geeft aan zijn inherente grenzenloze mogelijkheden, is ieder mens voor de wetten van de wereldgemeenschap of die van welke nationale staat dan ook gelijk. Derhalve ook heeft ieder de plicht zijn medemens als gelijkwaardig aan hemzelf te beschouwen en deze te stimuleren het beste uit zichzelf te halen.

Artikel 7

De educatie dient vooral gericht te zijn op de onvergankelijke vermogens van de mens: mystieke inzichten, vrije wil en geweten. Aangezien elk mens begiftigd is met vrije wil, heeft hij het recht zichzelf naar beste inzichten te vormen en de plicht anderen te stimuleren dit te doen.

Artikel 9

Ieder mens heeft het recht en de plicht zich naar vermogen voor de hele samenleving in te zetten. Zijn groei in visie, die daarvan het gevolg is, dient hij zelfbewust in zijn karakter in te weven.

Migratie en muren

Migratie als natuurlijk verschijnsel

Kerngedachten:

- » Migratie is een natuurlijk verschijnsel en een gevolg van de wet van behoud van harmonie. Stromingen lopen van een plaats met een overschot naar een plaats met een tekort.
- » Het bouwen van muren is een uiting van afgescheidenheid en angst.
- » Muren en grenzen kunnen fysieke beweging belemmeren maar houden geen gedachten tegen.
- » In een ideale samenleving heerst harmonie en bevindt een ieder zich op die plek waar hij het beste kan bijdragen aan het functioneren van het geheel.

In een wereld waar grenzen wegvallen, worden ook muren opgericht om emigratie te voorkomen. Is er dan iets mis met migratie?

Over de hele wereld zien we migratiestromen. Vogels die de winterkou ontvluchten en naar het zuiden vliegen, olifanten die honderden kilometers afleggen op zoek naar water. Maar niet alleen dieren reizen wat af, mensen zijn ook continu in beweging. Helaas horen we regelmatig dat deze migraties niet altijd even harmonisch verlopen. Begin oktober kapseisden twee boten met vluchtelingen voor de kust van Lampedusa in de Middellandse Zee waarbij ruim 350 mensen verdronken.⁽¹⁾ In de staat Arizona worden dagelijks duizend mensen opgepakt omdat ze illegaal de grens tussen Mexico en de Verenigde Staten proberen over te steken. Een groot aantal mensen haalt de grens niet eens en komt om in de woestijn.⁽²⁾ Migratiestromen van de mens worden op veel plaatsen geblokkeerd door grenzen en muren. Sinds het vallen van de Berlijnse muur zijn er nog nooit zo veel nieuwe grensmuren gebouwd. Waarom worden deze muren eigenlijk gebouwd? En kunnen deze muren de migratiestromen daadwerkelijk tegenhouden?

Wat is migratie?

Migratie betekent letterlijk 'verplaatsing van bevolking'.⁽³⁾ Een verplaatsing die zich op het fysieke gebied afspeelt. Als we terugkijken in de geschiedenis zien we dat migratie altijd heeft plaatsgevonden. Het is een natuurlijk verschijnsel in de menselijke natuur. Via de Zijderoute door Centraal-Azië werd gedurende vele eeuwen handelgedreven tussen landen in Azië en het Middellandse Zeegebied. Door overstromingen, vulkaanuitbarstingen en aardbevingen zijn veel volkeren regelmatig gedwongen geweest om naar nieuwe gebieden te trekken. In de jaren vijftig en zestig van de vorige eeuw migreerden duizenden Nederlanders naar Australië om daar landbouwbedrijven op te richten. En ook nu nog verruilen jaarlijks duizenden Nederlanders ons land voor een nieuwe woonplaats. Op kleine schaal vindt er ook migratie plaats. Tijdens de koudere wintermaanden gaan veel Europeanen op vakantie naar warme landen om daar te overwinteren. Het verplaatsen van grote groepen mensen kan vergeleken worden met

waarnemingen uit de natuurkunde. Als we naar stromingen in de natuur kijken (bijvoorbeeld drukgebieden of waterstromen) dan zien we dat die stromingen altijd lopen van een plaats waar ergens 'veel' van is (een hoge luchtdruk) naar een plek waar ergens 'minder' van is (het lage luchtdrukgebied). Wanneer er geen stimulans of belemmering van buitenaf plaatsvindt, zullen deze stromen altijd volgens de wetten van de natuur plaatsvinden en dat is het streven naar harmonie (gelijkheid, evenwicht) tussen twee gebieden. Dit vinden we ook terug in de migratiepatronen van de mens. Wanneer mensen in een gebied leven waar te weinig voedsel aanwezig is en in een nabijgelegen gebied is er wel genoeg voedsel, dan zullen de mensen naar dat laatste gebied trekken. Als dat gebied niet te ver weg ligt dan kunnen ze deze reis misschien dagelijks of wekelijks maken, maar wanneer het gebied te ver weg ligt, kan een groep mensen besluiten zich permanent in het voedselrijke gebied te vestigen. Het voedsel in het genoemde voorbeeld kan hier natuurlijk vervangen worden door verschillende zaken zoals werk, geld, medische zorg of onderwijs.

Dus als hier in Europa rijkdom is en in Afrika armoede, is het logisch dat er mensen naar ons toe 'stromen'. Het is een Natuurwet.

Waarom migreren mensen?

Wanneer mensen migreren zijn er veel verschillende redenen en motieven te vinden waarom ze dat doen. Er zitten gedachten achter het waarneembare fenomeen van migratie. Deze beweegredenen of gedachten kunnen onderverdeeld worden in drie categorieën: materiële, mentale en spirituele redenen.

- Een materiële reden duidt erop dat in het gebied waar heengetrokken wordt een grotere kans is op een fysieke aanwezigheid van iets waar men behoefte aan heeft: geld, voedsel, een huis. Migratie om materiële redenen zien we vaak na natuurrampen waarbij mensen hun huis en al hun bezittingen zijn kwijtgeraakt of in gebieden waar een hongersnood heerst.
- Wanneer in het gebied waar heengetrokken wordt een grotere vrijheid heerst om gedachten of culturele aspecten te uiten, dan spreken we over mentale redenen. Een voorbeeld hiervan is het in vrijheid uiten van homoseksualiteit, wat in een groot aantal landen nog niet geaccepteerd is.
- Geestelijke (spirituele) redenen komen we tegen wanneer mensen de eigen godsdienst willen belijden en de eigen idealen in vrijheid willen uiten en eraan werken

wanneer dat in het gebied van waaruit ze vertrekken niet wordt toegestaan.

Deze indeling van redenen komt overeen met een verdeling in drie aspecten die ook van het bewustzijn gemaakt kan worden: lichaam, ziel en geest. Het lichaam is de drager, het instrument van het bewustzijn. Het is de materie. De geest is de kern van ons wezen, een vonk van de eeuwigheid, die alle mogelijkheden, vermogens en kwaliteiten van het universele leven bevat. En tussen de geest en het lichaam zit de ziel. De tussennatuur en het lerende deel van ons bewustzijn.

De redenen om te migreren komen dus voort uit de geest, het mentale of uit het materiële deel. Op een van deze gebieden is er een gemis dat men elders hoopt op te vullen. Het is natuurlijk ook mogelijk dat er vanuit twee of drie aspecten besloten wordt tot emigratie.

Hierbij kan er vanuit verschillende motieven gemigreerd worden: persoonlijke of bovenpersoonlijke motieven. Bij een persoonlijk motief reist iemand om voor zichzelf of zijn familie elders een beter bestaan op te bouwen. Wanneer iemand besluit om ergens heen te gaan zonder eigenbelang dan spreken we over bovenpersoonlijke motieven. Voorbeelden hiervan zijn de Griekse filosoof Plato, die op verschillende plaatsen zijn ideeën voor een betere maatschappij probeerde te verwezenlijken, eerst op Sicilië en later in Athene, en Helena Petrovna Blavatsky, die op verschillende continenten heeft gewerkt aan de verspreiding van de Theosofia, maar ook de vele duizenden Tibetaanse buddhisten, die vreesden dat hun specifieke vorm van het Buddhisme in het door China bezette Tibet zou uitsterven en hoopten dat dit elders niet zou gebeuren. Allen deden dit niet voor zichzelf, maar voor de mensheid in haar geheel.

Wat migreert er? Kan de geest zich ook verplaatsen?

Wanneer we over verplaatsing praten, dan hebben we het over planten, dieren of mensen die zich van A naar B bewegen. Er is altijd 'iets zichtbaars' dat zich verplaatst, een fysiek lichaam, een voertuig. De vraag die daarbij onmiddellijk kan opkomen is of er ook migratie op geestelijk gebied mogelijk is. Ofwel: 'verplaatst de geest zich ook?' De geest is de alomtegenwoordige kern van ons wezen. Het antwoord op de vraag of de geest zich kan verplaatsen is daarom 'nee'. De geest is al overal aanwezig en in de kern van ons wezen zijn wij dat daarom ook. Zelfs het mentale element in ons, is niet zozeer gebonden aan een

bepaalde plek. Je gedachten hoeven immers niet altijd gericht te zijn op de plek waar je je fysiek bevindt.

Dat wij ons dit niet altijd realiseren heeft twee redenen. In ons dagelijks leven richten we ons bewustzijn vaak op materiële zaken in plaats van op onze geestelijke aspecten. De zorg om ons werk, geld en gezondheid neemt een groot deel van onze tijd in beslag en belet ons om te werken aan onze geestelijke ontwikkeling. Daarnaast richten we ons meestal op een beperkt gebied. Bijvoorbeeld onze woonplaats of het land waar we in wonen.

We kunnen ons bewustzijnsgebied wel degelijk vergroten, en wel door meer besef te krijgen van het feit dat achter alle vormen, achter ieder mens, een universele kracht werkt en alles in wezen een uitdrukking is voortkomend uit een gezamenlijke bron. Dit inzicht leeft in het bovenpersoonlijke deel en maakt dat je pogingen doet om mensen elders bij te staan. Door onze bovenpersoonlijke gedachten kijken we naar het gemeenschappelijke in alle wezens en niet meer naar uiterlijke of mentale verschillen. Hierdoor zie je ook geen grenzen meer, je voelt je niet meer afgescheiden van anderen of dat nu je buurman is of iemand die aan de andere kant van de wereld woont. Onze reikwijdte van het bewustzijn wordt dan opgerekt, waardoor een groter besef van de werkelijkheid verkregen kan worden.

Lao-tse omschrijft dit heel mooi in de *Tao Teh King*.⁽⁴⁾

Zonder je huis te verlaten kun je de hele wereld kennen.

Zonder door het raam te kijken kun je de wegen van de hemel zien.

Hoe verder je gaat, hoe minder je weet. Daarom weet de Wijze zonder te reizen; hij ziet zonder te kijken en hij werkt zonder te handelen.

Zijn muren een effectieve barrière?

Tot ongeveer honderd jaar geleden konden mensen ongehinderd het ene land verlaten om zich in het andere te vestigen. Grenzen of grensmuren bestonden tot aan de Eerste Wereldoorlog voornamelijk op papier en waren in de praktijk nauwelijks aanwezig. Paspoorten waren een zeldzaamheid en landen die ze wel uitgaven (zoals Rusland en het Ottomaanse rijk) werden als onderontwikkeld beschouwd.⁽⁵⁾

Het lijkt bijna futuristisch als we dit vergelijken met de huidige situatie waarin we ons bevinden. Sinds 2000 zijn er naar schatting 20 tot 35 barrières gebouwd tussen landen met een totale lengte van meer dan 29.000 kilometer. Van Oezbekistan tot Botswana, van Thailand tot Iran.

Bangladesh, met een grens van 4.288 kilometer, is al helemaal omheind met prikkeldraad. Saoedi-Arabië streeft naar een muur rondom het hele land.⁽²⁾ Visa en paspoorten zijn niet meer weg te denken voor iemand die wil reizen. Wat is er zo belangrijk binnen die muren dat een natuurlijk fenomeen als migratie tegengehouden moet worden? Grensmuren beperken de bewegingsvrijheid van de mens. Ze worden gebouwd om te verhinderen dat mensen een gebied binnenkomen of een gebied verlaten zoals bijvoorbeeld in Noord-Korea. Soms kan het opleggen van een beperking van de bewegingsvrijheid een groter doel dienen, bijvoorbeeld wanneer mensen in quarantaine gehouden worden als zij een besmettelijke ziekte hebben. Maar in het geval van de enorme grensmuren lijkt er een meer zelfzuchtige reden aan ten grondslag te liggen. Landsbestuurders gebruiken argumenten als het beschermen van de eigen bevolking tegen terrorisme of andere geloofsovertuigingen om de bouw van de muren te rechtvaardigen. Argumenten die hard gepresenteerd worden maar zelden goed onderzocht of daadwerkelijk bewezen zijn.

Het werkelijke doel bij het optrekken van muren was in de meeste gevallen het buitensluiten van migranten uit minder welvarende buurlanden. Landen die muren bouwen hebben gemiddeld een vier keer zo hoog inkomen per hoofd van de bevolking, blijkt uit cijfers. Immigranten worden gezien als 'vijanden' die banen afpakken, lonen drukken, te lui zijn om te werken of nooit meer teruggaan als ze eenmaal binnen zijn. Redenaties die allemaal gebaseerd zijn op angst en niet op feiten. Vaak blijkt na enig onderzoek dat zelfs het tegenovergestelde van wat gevreesd wordt optreedt. In de jaren zeventig kwamen Mexicanen in groten getale de grens met de VS over. Na een tijdje keerde maar liefst 85 procent weer huiswaarts. Sinds de jaren tachtig, en vooral sinds 9/11, is de grens zwaar gemilitariseerd. Met als gevolg dat nu nog maar zeven procent terugkeert.⁽⁵⁾

Grensmuren vormen slechts een beperkte barrière op fysiek gebied en leiden helemaal niet tot het doel waarvoor landsbestuurders ze hebben ontworpen. Het wordt lastiger en gevaarlijker gemaakt om vrij te bewegen, maar wanneer de nood hoog genoeg is vinden mensen alsnog manieren om zich te verplaatsen. Alleen worden die bewegingen gekenmerkt door onveiligheid, angst en stress. Op mentaal en spiritueel gebied halen grensmuren helemaal niets uit aangezien gedachten niet door fysieke barrières tegengehouden kunnen worden. Mensen kunnen denken en geloven wat ze willen. Een grensmuur houdt misschien een terrorist tegen maar niet zijn terroristische ideeën. Mis-

schien kunnen we zelfs wel stellen dat muren deze ideeën alleen maar voeden. Door immigranten te bestempelen als ‘gelukszoekers’ die alleen maar iets komen halen en gewerd moeten worden in plaats van na te denken over de achterliggende problemen die deze mensen ertoe bewegen om hun thuisland te verlaten, dwingen we deze mensen om in hun lastige situatie te blijven zitten. Met het verstrijken van de tijd zullen de verschillen tussen arme en rijke landen steeds groter en de daarbij horende gevoelens van afgescheidenheid sterker worden. De disharmonie neemt alleen maar toe. Grensmuren dragen daarom niet bij aan een duurzame oplossing voor de daadwerkelijke problemen tussen landen. Daar is iets anders voor nodig.

Is er migratie in een ideale samenleving en zo ja, hoe vindt deze plaats?

Een ideale samenleving betekent niet dat er geen beweging meer plaatsvindt. Er zullen altijd migraties zijn maar dit hoeft niet per definitie iets negatiefs te betekenen. Alle centra van beschaving, die in het verleden tot grote geestelijke en mentale bloei kwamen, waren brandpunten van uitwisseling van ideeën en idealen. Dit in tegenstelling tot landen die zich uiterlijk en innerlijk sterk isoleren en al snel stilstaan in hun ontwikkeling of zelfs volkomen verstarren binnen een dwingend patroon.

Een mooi voorbeeld van harmonieuze migratie speelde zich onlangs in Brazilië af. Brazilië heeft een enorm tekort aan artsen en Cuba heeft een overvloed. Er is toen tussen de twee landen een contract gesloten waarna enkele duizenden artsen vanuit Cuba voor een aantal jaren naar Brazilië zijn verhuisd. Ze werden door veel Brazilianen als helden ontvangen. In het bijzonder in de arme, afgelegen gebieden van het Amazonegebied waar tot op dat moment gezondheidszorg nauwelijks aanwezig was. In ruil hiervoor verleent Brazilië economische wederdiensten aan Cuba.⁽⁶⁾ Emigratie kan dus ook positief zijn.

In een ideale samenleving is harmonie. Er is harmonie wanneer iedereen naar beste kunnen zijn inbreng (fysiek, mentaal en spiritueel) heeft in de samenleving en naar behoefte deelt in de voordelen (fysiek, mentaal en spiritueel) van de samenleving.

Door het besef dat mensen onlosmakelijk met elkaar en de gehele aarde verbonden zijn, zullen ideeën over afgescheidenheid niet langer een draagvlak hebben. Een mens vervult dan die rol die hij op dat moment het beste kan vervullen. Een rol die past bij het karakter en de vaardigheden die iemand gedurende zijn huidige en vorige levens heeft opgebouwd. Op basis van vrije wil kan ieder

Artikel 13 en 14 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.

Artikel 13

1. Een ieder heeft het recht zich vrijelijk te verplaatsen en te vertoeven binnen de grenzen van elke staat.
2. Een ieder heeft het recht welk land ook, met inbegrip van het zijne, te verlaten en naar zijn land terug te keren.

Artikel 14

1. Een ieder heeft het recht om in andere landen asiel te zoeken en te genieten tegen vervolging.
2. Op dit recht kan geen beroep worden gedaan ingeval van strafvervolgingen wegens misdrijven van niet-politieke aard of handelingen in strijd met de doeleinden en beginselen van de Verenigde Naties.

mens besluiten om ergens, al dan niet tijdelijk, te gaan wonen om daar het meest te kunnen betekenen voor zijn medemens. Hiervoor zijn een bovenpersoonlijke kijk op het leven, duidelijke afspraken en respect voor elkaars verschillen nodig. Migratie die hieruit voortkomt zal dan harmonieus en geleidelijk verlopen en zal heel anders zijn dan de ongeorganiseerde, chaotische migratie die uit disharmonie voortkomt.

Referenties

1. Morgan Knibbe, ‘Schipbreuk voor Lampedusa’. Videoverslag in: *De Correspondent*, 1 november 2013, <https://decorrespondent.nl/281/schipbreuk-voor-lampedusa/15966900510-d646eb50>.
2. Dick Wittenberg, ‘De terugkeer van de muur’. Artikel in: *De Correspondent*, 30 september 2013.
3. Van Dale, <http://www.vandale.nl/opzoeken?pattern=migratielang=nn>.
4. Lao-tsu, *The Tao Te Ching*. Translated by Gia-fu Feng and Jane English (eigen vert. naar Ned.). <http://www.taoiststudy.com/content/complete-tao-te-ching-translated-gia-fu-feng-and-jane-english>.
5. Rutger Bregman, ‘Waarom we alle grenzen moeten open zetten’. Artikel in: *De Correspondent*, 24 oktober 2013, <https://decorrespondent.nl/11/waarom-we-alle-grenzen-moeten-open-zetten/625038810-f69d5d09>.
6. ‘Duizenden Cubaanse artsen in Brazilië aan de slag’. Artikel in: *Nederlands Dagblad*, 22 augustus 2013, www.nd.nl/artikelen/2013/augustus/22/duizenden-artsen-in-brazilie-aan-de-slag.

Geweld is een infectieziekte

Gary Slutkin.

Gary Slutkin is een Amerikaanse arts die jarenlang wereldwijd epidemieën bevocht. Toen hij voor een rustperiode terug was in de Verenigde Staten, ontdekte hij, zonder dat hij ernaar op zoek was, dat geweld zich net zo verspreidt als infectieziekten. Dat bracht hem ertoe een programma te ontwikkelen dat geweld net zo bestrijdt als de manier waarop je infectieziekten te lijf gaat.⁽¹⁾

De oorzaak van geweld is geweld

Het werk van Gary Slutkin begint in Chicago, een stad die ondanks striktere wapenwetten dan in de rest van de VS, een groot aantal geweldsdelicten kent, veelal ook geweld tussen verschillende gangs. En voor de duidelijkheid: geweld in de VS is meestal vuurwapengeweld. Om inzicht in de verspreiding van geweld te krijgen ging Slutkin als een epidemioloog, getraind in het bestrijden van infectieziekten, te werk. Hij markeerde op de kaart van Chicago de plekken waar geweldsuitbarstingen plaatsvonden en hij ontdekte eenzelfde patroon als bij infectieziekten. Er waren in de stad enkele clusters, vanwaar uit het geweld zich verspreidde.

Vervolgens onderzocht hij wat nu de belangrijkste oorzaak van het geweld was. Het antwoord dat hij vond, is even simpel als veelzeggend: de

belangrijkste oorzaak van geweld is ander geweld.

Hij meende dat je de *eerste* oorzaak van het geweld moest zoeken om de verspreiding tegen te gaan. Hij moest naar de kern van het probleem. Zo ga je bijvoorbeeld ook te werk als er een uitbraak van tuberculose is. Wie is degene die de anderen besmet heeft? Dat moet je achterhalen, wil je de ziekte kunnen indammen.

Zo moet je ook naar de eerste gevallen van geweld zoeken. Dat bleken vaak triviale zaken te zijn, zoals een ruzie om een meisje of een schuld die niet was afgelost.

Als de bron gevonden is, moet je nagaan wie er besmet is. Wie is 'in aanraking' geweest met de infectiebron? Je moet die kennis hebben, wil je het doorgeven van het 'geweldsvirus' tegenhouden.

Ten slotte moet je, beginnend bij de bron, het 'virus' te lijf gaan. Je biedt

Kerngedachten:

» Geweld verspreidt zich precies zoals een infectieziekte.

» Het 'geweldsvirus' is een levende gedachte, die mensen die onzelfbewust denken kan infecteren.

dan in feite alternatieve handelingsmogelijkheden aan. Waar men eerst wellicht automatisch gewelddadig optrad, heeft men nu een keuzemogelijkheid. Zo wordt gewerkt aan andere groepsnormen. Zoals bijvoorbeeld de aidsepidemie in Oeganda door het veranderen van bepaalde gewoontepatronen werd ingedamd, zo werd er in Chicago gewerkt aan het kweken van gemeenschapszin als alternatief voor geweld. Het antwoord op het geweld is een algemene opvoeding.

Succes

Slutkin heeft zijn visie in de praktijk gebracht en dus getoetst. Zijn programma, *Cure Violence* (genees geweld), maakt gebruik van opgeleide ‘geweldsonderbrekers’, die geweldsbronnen opsporen. Ze bemiddelen in conflicten tussen leden van gangs. Vaak zijn deze mensen zelf afkomstig uit in de wijk opererende bendes. Ze laten anderen zien dat er betere communicatiemethoden zijn en dat je conflicten vredig kunt oplossen. Ze onderwijzen dat kalmte tot betere omstandigheden voor iedereen leidt en ze stimuleren een weldadig gemeenschapsgevoel.

Het behandelen van geweld als een infectieziekte bleek een groot succes te zijn. Het leidde tot 67% minder geweld. Er werden vervolgpacten opgezet in Chicago. Ook veel andere grote steden, zoals New York en New Orleans, bleken geïnteresseerd.

Ondertussen zijn de projecten ook door anderen geëvalueerd. Onafhankelijke onderzoekers hebben twintig vergelijkbare projecten onderzocht en het positieve resultaat ervan bevestigd. Landelijke Amerikaanse bladen besteedden er aandacht aan. Er is een film over gemaakt. Slutkin heeft deze methode tijdens een conferentie in het Witte Huis gepresenteerd. Ook in andere landen, zoals Puerto Rico, Honduras, Kenia en Irak, zijn projecten gestart die dit model toepassen.

Kritiek

Er is echter ook kritiek. Er is in de VS een enorme economie ontstaan rond de *bad guys*: geweldplegers en andere criminelen. Duizenden mensen verdienen hun brood in het gevangeniswezen. Geweld, tegengeweld en het zwaar straffen van misdadigers zijn diep ingesleten gewoontepatronen in de VS. Die verander je niet zo gemakkelijk. Er zijn mensen die beweren dat geweld nu eenmaal tot de menselijke natuur behoort en dat dit nooit te veranderen is. En, zoals ook de wapenlobby voortdurend verkondigt, is het een burgerrecht je te verdedigen. Daarmee wordt in feite een legale basis gelegd voor wapengeweld.

Maar één ding kunnen we hoe dan ook vaststellen: de traditionele aanpak van het veroordelen van geweldplegers en hen zwaar straffen helpt volstrekt niet. Je kunt nog zulke hoge straffen invoeren – ja, zelfs de doodstraf – het geweld in de samenleving zal daardoor niet afnemen. Het tegendeel is eerder het geval.

Gary Slutkin vergelijkt ook dit fenomeen met infectieziekten. Toen onze medische kennis minder groot was, zo stelt hij, hadden we ook de vreemdste en volledig ineffectieve methoden om bepaalde ziekten te bestrijden, simpelweg omdat we een verkeerde diagnose hadden gesteld. Onze kennis was nog niet groot genoeg. Zo weten we nu nog te weinig af van geweld en daardoor passen we verkeerde methoden toe om de samenleving hiervan te genezen.

Psychische epidemieën

Een meer serieuze tegenwerping bij het werk van Slutkin is het feit dat er geen aanwijsbare ziektekiem voor geweld te vinden is. Terwijl bij elke infectieziekte een bacterie of virus aangewezen kan worden, is er bij geweld geen tastbare kiem. De vraag is evenwel of er geen tastbare kiem is, of dat die niet te vinden is.

Als we gaan zoeken naar het ‘geweldsvirus’, moeten we niet in het menselijke lichaam kijken. De thans bekende infectieziekten manifesteren zich alle op het fysieke vlak. Daarom kunnen we met behulp van allerlei instrumenten de virussen en bacteriën, die in verband staan met de symptomen van de betreffende ziekte, vinden in het menselijke lichaam. Geweld daarentegen manifesteert zich vooral in ons bewustzijn. Natuurlijk uiten we het door middel van ons lichaam, maar het is allereerst een psychische aandoening. De ziektekiem moet dan ook niet in het lichaam maar in ons bewustzijn – in onze gedachten, begeerten en gevoelens – gevonden worden.

Het werk van Gary Slutkin is van onschatbare waarde, maar hij is zeker niet de eerste die het epidemische karakter van psychische aandoeningen beschrijft. Angst, vluchtgedrag, koopziekte, modes, godsdienstig fanatisme — het zijn alle psychische aandoeningen die het kenmerk van besmettelijkheid hebben en daardoor net als een infectieziekte van de ene mens op de andere kunnen overgaan.

Het verschijnsel van psychische epidemieën is dan ook bekend: het varieert van een waanzinnige drang om tulpenbollen te kopen in de 17e eeuw in Nederland, tot explosies van moordzucht in landen zoals het voormalige Joegoslavië en Rwanda; een moordzucht die soms in enkele dagen opkwam en tienduizenden slachtoffers maakte.⁽²⁾

Gedachten en gedachtevirussen

Gary Slutkin oppert dat de wetenschap geweld als ziekte dient te onderzoeken.⁽³⁾ Hij wijst erop dat de neurologie hier een rol in kan spelen. Wellicht wil hij hiermee zeggen dat geweldsgedachten in een bepaalde plek in ons brein gelokaliseerd kunnen worden, en dat we dit kunnen veranderen en aldus minder gewelddadig worden.

Dit moge zo zijn, maar vanuit de kennis van de Theosofia moet voor het begrijpen van psychische epidemieën, zoals geweld, niet zozeer naar het lichaam – dus ook niet naar het brein – gekeken worden. Dat lichaam met zijn brein weerspiegelt in feite niets anders dan wat een mens in zijn bewustzijn is. Ofwel, het bewustzijn is van bepalende invloed op het brein. Het is het bewustzijn waarin we moeten zoeken naar de kiem van geweld. En die kiem is een gedachtevirus, of een serie van in karakteristiek sterk op elkaar lijkende gedachtevirussen. Nadrukkelijk stelt Slutkin dat geweld als infectieziekte méér is dan slechts beeldspraak. We onderschrijven dat volledig. Geweld is een infectieziekte.

Gedachten zijn dan ook levende wezens, net zoals virussen of bacteriën dat op het uiterlijke gebied zijn. Voor degene die alleen werkelijkheid toekent aan de materiële wereld, is dit een moeilijk te verteren idee. We kunnen deze idee echter als hypothese opvatten en vervolgens onderzoeken of er iets tegen in te brengen is. Het enige wat je daarvoor moet doen, is durven te erkennen dat met meetinstrumenten, die gemaakt zijn van deze fysieke substantie, niet alles te meten is. Er is geen enkel wetenschappelijk feit dat deze hypothese onderuithaalt. Daarentegen zijn er aanwijzingen die de hypothese dat gedachten levende wezens zijn, onderschrijven of ten minste plausibel maken. De bioloog Rupert Sheldrake bijvoorbeeld heeft in dezen enkele interessante proeven gedaan, die wijzen op overdracht van gedachten.⁽⁴⁾

Gedachten zijn op te vatten als volledig onzelfbewuste wezens, die net als atomen slaafs de wetten van de natuur volgen. Als je een magneet bij ijzervijzel houdt, vormt zich een patroon. De atomen schikken zich in de magnetische banen die van de magneet uitgaan.

Welnu, een mens is ook een magneet. Hij is een mentale magneet die gedachten aantrekt die overeenstemmen met zijn karakter. Hij vormt voor die gedachtewezens de ‘gewoontepatronen in de natuur’. Zijn gewoonten zijn hun natuurwetten. Zo trekt hij sommige mentale vibraties aan en zendt ze weer uit, verspreidt ze. Elke keer dat we een gedachte denken, zenden we die ook weer uit.

Voedingsbodem: zelfbewust of onzelfbewust denken

Daarmee wil niet gezegd zijn dat elke gedachte de oorzaak van een epidemie is. Een gedachte kan zich namelijk alleen maar verspreiden, als de ‘voedingsbodem’ waarop ze zich kan nestelen, geschikt is. Ook wat dat betreft is er weinig verschil met virussen of bacteriën. Men spreekt immers over de vatbaarheid voor bepaalde ziektekiemen. Waarom is de ene mens wel vatbaar voor bijvoorbeeld een griepvirus, terwijl de ander, die zich in dezelfde omgeving bevindt, geen griep krijgt? Natuurlijk heeft de algemene gezondheidsgesteldheid hiermee te maken, maar evenzeer de individuele karakteristiek van iemand.

Welnu, geen mens hoeft vatbaar te zijn voor gedachtevirussen. Dat heeft alles te maken met de manier waarop hij denkt. Als iemand een zelfbewuste denker is, zal geen gedachte hem aandoen waarvan hij niet wil dat hij die denkt. Hij toetst elke gedachte en denkt alleen die gedachten die hij de moeite waard vindt en waartegen hij geen ethische bezwaren heeft. Hij beschouwt elke gedachte, weet vanwaar die komt en beseft dat als hij die gedachte toelaat in zijn bewustzijn, hij de karakteristiek en de verspreiding ervan versterkt. Hij is meester over zijn denken. Er zijn echter veel mensen die niet zelfbewust denken. Deze onzelfbewuste denkers zijn als sponzen die allerlei mentale vibraties opslurpen. Zij zijn de mensen die vatbaar zijn voor reclames, die van de ene trend en mode naar de andere hollen, die nationalistische vooroordelen voor zoete koek slikken en net zo gemakkelijk van standpunt veranderen als een kameleon van kleur.

Als je zo’n onzelfbewuste denker in de buurt van een geweldsdenker zet, zal hij diens mentaliteit maar al te snel overnemen, zeker als hij in zichzelf al een bepaalde tendens tot geweld heeft. Zo helpt hij onbewust de ziektekiem van geweld te verspreiden.

De bron van het geweld

Gary Slutkin’s methode gaat er terecht van uit dat je naar de bron van het geweld moet. Je moet op zoek naar de man of vrouw die als eerste een gewelddaad pleegde en vanwaar de verspreiding over een wijk of stad, of wellicht zelfs een heel land, is gegaan. Hoewel hij daar in zijn presentatie over zijn methode niets over zei, moet hij echter ook tot de ontdekking zijn gekomen, dat er nooit een *absoluut* eerste bron van het geweld is. Er is hooguit sprake van een *relatief* eerste geweldsbron.

Onze hele maatschappij is namelijk voor een niet onaan-

zienlijk deel gebaseerd op geweld. Geweld, zoals dat nu wordt gezien, is trachten op een fysieke manier een ander schade te berokkenen of pijn te doen. En wordt er in de gehele samenleving niet vaak op allerlei terreinen getracht de ander schade te berokkenen en pijn te doen?

Als politici elkaar ‘de tent uitvechten’, als bedrijven de ander ‘doodconcurreren’, als in de sport elke overwinning inhoudt dat de ander verliest en dus schade lijdt en als je voor elke maatschappelijke misstand de wens koestert dat een ander ervoor moet boeten, dan moeten we helaas vaststellen dat erg veel mensen besmet zijn met het geweldsvirus. Sommigen echter zijn zo slim, dat ze zich in die zin kunnen beheersen, dat ze de gedachte de ander kwaad te willen doen, niet omzetten in fysiek geweld. Gelukkig hebben de meesten van ons nog zoveel inzicht in natuurlijke processen, dat we niet bij elk conflict naar een wapen grijpen om de ander te doden of te verwonden. Dit afzien van wapengeweld hoeft overigens zeker niet altijd voort te komen uit empathie of mededogen, maar simpelweg omdat veel mensen weten dat als ze dit wel doen, ze zichzelf in de nesten werken. Om een voorbeeld te geven: een politicus die een tegenstander naar de keel vliegt, zal weinig stemmen krijgen, maar als hij verbaal met zijn opponent de vloer aanveegt, is er niets aan de hand. Zo is ook een groot deel van onze amusementsindustrie gebaseerd op geweld. Nog steeds worden honderden geweldsfilms en -series, thrillers en griezelfilms gemaakt, zonder dat men in de gaten heeft, dat men daarmee het algemene denkklimaat doordrenkt van allerlei mentaal vuilnis, dat juist de zwakkere broeders in de wereld – de onzelfbewuste denkers – ophitst tot allerlei vormen van geweld.

De werkelijke bron van geweld is het gevoel van afgescheidenheid: de waanidee dat een ander mens losstaat van jezelf. Zolang dit nog een overheersend gevoel is, zal er geweld zijn. Zolang daarom het ene volk zich anders voelt dan het andere, de aanhanger van de ene godsdienst beter meent te zijn dan die van een andere, of als het ene benedid zich alleen maar vereenzelvigd met zijn eigen groep, zullen programma's als *Cure Violence* nog broodnodig zijn. Maar het gevoel van afgescheidenheid is niets anders dan een illusie. Naar waarheid is er geen afgescheidenheid. Er zijn onlosmakelijke banden tussen ons allen. Wat de een doet, gaat de ander aan. We zijn op duizenden manieren met elkaar verbonden, zoals de draden van een groot web. Ja, in het diepste van ons wezen zijn we zelfs één. Daarom is elke vorm van geweld een inbreuk op de Wetten van de Natuur.

Ahimsa

De werkelijke oplossing voor geweld ligt dan ook in het te allen tijde en in alle omstandigheden een ander geen kwaad berokkenen. Dit is de filosofie van de Bijbelse Bergrede en van de Prātimoksha Sūtra, een sūtra voor buddhistische monniken. Het was ook de levensfilosofie van de Jains in India, en ze kreeg in de gestalte van Mahatma Gandhi een grootse vertegenwoordiger. Ahimsa wordt deze filosofie genoemd, een woord dat veelal vertaald wordt met geweldloosheid. Maar het is meer dan dat. Het is in gedachten, woorden en daden nooit een ander – wie het ook is – kwaad willen doen. Het is nooit of te nimmer het kwaad met kwaad willen vergelden.

Misschien lijkt het erop alsof dit voor de huidige mens te hoog gegrepen is. Maar waarom zou dat zo zijn? Dat is een idee dat voortkomt uit de illusie van afgescheidenheid. Als er besef van de samenhang en essentiële eenheid van mensen is, dan is ahimsa geen utopie maar een praktische richtlijn voor het leven. En zelfs als we er nog niet aan voldoen, dan kan het ons ideaal zijn zo te leven. We kunnen dan ten minste proberen dit principe toe te passen. Wij zien het werk van Gary Slutkin als een belangrijke stap in de goede richting. Het gaat er niet om geweldplegers te brandmerken als oorzaak van al onze problemen. Als er geweld is in de samenleving, hebben we daar allen deel aan en dragen we allen schuld. De oplossing ligt in ahimsa: nooit anderen kwaad willen berokkenen. We moeten de geweldplegers en hun omgeving helpen dit beeld in hun bewustzijn gestalte te geven. Dat werkt, zelfs als het maar ten dele succesvol is, veel beter dan hen te veroordelen en te straffen.

Referenties

1. Voor meer over het werk van Gary Slutkin kan men luisteren naar een presentatie van hem op: http://www.ted.com/talks/gary_slutkin_let_s_treat_violence_like_a_contagious_disease.html.
2. Zie: B. Voorham, ‘Psychische epidemieën – Grondoorzaken van oorlog’. Artikel in *Lucifer*, jaargang 21, juni-augustus 1999, nummer 3 en 4, blz. 88-91.
3. Zie ref. 1.
4. Sheldrake heeft bijvoorbeeld experimenteel vastgesteld dat kruiswoordpuzzels gemakkelijker op te lossen zijn, nadat ze in de krant hebben gestaan en veel mensen de puzzels dus al hebben opgelost. Als gedachten levende wezens zijn, die gevoed worden door het menselijke bewustzijn, ligt dit ook voor de hand. Naarmate meer mensen een gedachte denken – dus een puzzel oplossen – wordt het voor andere gemakkelijker die gedachten op te vangen. Zie: http://www.primalspirit.com/pr1_1sheldrake_nature_as_alive.htm.

Waarom je nooit tegen je kind moet zeggen dat het te dik is

Ouders die tegen hun opgroeiende kinderen of pubers zeggen dat ze te dik zijn, bereiken daarmee niet dat hun kinderen gezond gaan eten. Vaak gaan kinderen er juist extreme eetgewoonten op nahouden. Als ouders niet over het gewicht van hun kinderen praten, maar wel over gezonde voeding, bereiken ze meer. Dat is uit recent onderzoek gebleken.⁽¹⁾ Het onderzoek laat zien wat wel werkt en wat niet. Blijft de vraag *waarom* dat zo is. In de Theosofia vinden we aanwijzingen.

Benadrukken van een zwakte

Van zo nu en dan een pizza of een patatje eten word je natuurlijk niet dik, het wordt pas een probleem als junkfood eten een hardnekkige gewoonte is geworden met als gevolg overgewicht en de bijbehorende gezondheidsproblemen.

De bezorgdheid van ouders als hun kind een ongezond eetpatroon ontwikkelt is begrijpelijk. Maar zeggen dat ze te dik zijn heeft geen effect. Als ouders hun kind confronteren met hun overgewicht geven ze hem de boodschap: 'je bent zwak, je kunt jezelf niet in de hand houden.' Door de nadruk op hun 'zwak' voor junkfood te leggen, geven zij nog eens extra aandacht aan die fixatie op ongezond voedsel van hun kind. En zo helpen zij, natuurlijk zonder dat te willen, die slechte gewoonte in stand te houden.

Verslaving

In veel gevallen komen daar nog eens andere slechte eetgewoonten bij. De onderzoekers stellen vast dat veel kinderen niet goed met die kritiek op hun uiterlijk omgaan en extreem gaan lijnen of laxemiddelen gaan gebruiken. Die oplossingen hebben hetzelfde onbeheerste karakter als hun verlangen naar junkfood, wat de oorzaak is van het overgewicht. Natuurlijk helpt extreem lijnen niet want daarmee wordt de behoefte aan ongezond eten met geweld onderdrukt. Vroeg of laat zal het kind terugvallen in zijn oude gewoonte. En dus valt hij niet af. Hij kan zelfs depressief worden omdat hij 'faalt' en bloot blijft staan aan de afkeuring van zijn ouders.

Extreme eetpatronen zijn uit de hand gelopen gewoonten. Dat is kenmerkend bij verslaving, of het nu om

Kerngedachten:

- » Een karakterzwakte 'inwrijven' is die zwakte voeden.
- » Het karakter wordt bepaald door de kwaliteit van het denken.
- » Help je kind zich op gezonde gedachten over eten te richten.
- » Geef zelf het goede voorbeeld: eet gezond.

roken, drinken of om eten gaat. En de oorzaak daarvan is overdreven gehechtheid.

Waar komt die gehechtheid, die gerichtheid op voedsel of alcohol vandaan?

Iedereen heeft verlangens, net zoals iedereen emoties en intellectuele gedachten en idealen heeft. Die komen allemaal voort uit ons bewustzijn. De Theosofia stelt dat handelingen altijd het bewustzijn volgen; eerst is er de gedachte, dan volgt – vroeg of laat – een handeling; een bepaald gedrag van hetzelfde karakter. Als een handeling vaak wordt herhaald groeit er een gewoontepatroon. Nu kunnen we ons bewustzijn richten op uiterlijkheden. En daar horen uiterlijke verlangens bij. Iemand die junkfood lekker vindt, zal dus veel aan junkfood denken en dat vaker eten dan goed voor hem is. En als die gerichtheid uit de hand loopt raakt hij er verslaafd aan.

Oorzaak van het probleem: onbeheertheid

De oorzaak van het probleem is dus niet de slechte gewoonte; dat is het gevolg van het sterke verlangen naar junkfood en het onvermogen om die gedachten daaraan te beheersen. Onbeheertheid hoort bij het deel van het bewustzijn dat op de uiterlijke dingen is gefocust.

Nu is er ook een aspect van ons bewustzijn dat gericht is op de innerlijke kant van het bestaan. Dat deel van het bewustzijn denkt bijvoorbeeld na over de verbindende kracht achter alles wat bestaat. Het kent ook verlangens, maar die zijn niet gericht op de bevrediging van persoonlijke behoeften; die hebben te maken met het welzijn van iedereen. Dat deel van ons bewustzijn is het wijzere deel dat niet aan uiterlijke zaken hecht, het ziet de beperktheid ervan in. Degene die vanuit dat deel leeft ziet het lichaam, en alle andere uiterlijke zaken, als zinvolle hulpmiddelen die een zekere verzorging verdienen, maar niet meer dan dat. Dat deel raakt nooit verslaafd.

De gerichtheid van het bewustzijn bepaalt dus de 'kleur'

van je verlangens. Als iemand heel veel energie stopt in die uiterlijke gerichtheid, dan raken de wijzere aspecten in het bewustzijn op de achtergrond. Het is alsof je zonder rijbewijs, en zonder inzicht in het verkeer, een auto bestuurt. Met alle gevolgen van dien.

Oplossing: gerichtheid van het bewustzijn veranderen

In feite stopt iemand die worstelt met doorgeschoten gehechtheid te weinig levensenergie in dat hogere deel van het bewustzijn. Nu zijn bij opgroeiende kinderen, in tegenstelling tot de meeste volwassenen, nog niet alle aspecten van hun bewustzijn die zij in voorgaande levens hebben ontwikkeld, volledig ingedaald. Maar aan de andere kant zijn zij ook nog flexibeler in hun denken; hun gewoonten zijn nog niet vastgeroest en ze zijn nog ontvankelijk voor andere gedachten. Ouders doen er dan ook goed aan om in het gezin aandacht te besteden aan onderwerpen die die hogere aspecten zoals begripsvermogen, logica en inzicht stimuleren. Als zij geen aandacht meer schenken aan de ongezonde gewoonte van hun kind voeden ze de gedachten die daar de oorzaak van zijn niet meer.

Maar dat betekent niet dat ze het onderwerp helemaal moeten negeren. Het onderzoek toont aan dat er dan nog altijd een behoorlijke kans is dat het kind extreme eetgewoonten ontwikkelt. Vanuit theosofisch oogpunt is dat wel te verklaren. We gaven al aan dat kinderen nog niet volledig geïncarneerd zijn. Ze hebben nog niet alle opgebouwde hogere vermogens actief en hebben nog moeite om zichzelf te sturen. Ouders zijn hun oude collega's uit vorige levens die in dit leven al wat verder zijn en hebben de taak om ze te helpen bij hun ontwikkeling. Door niets te doen voed je de schadelijke begeerte niet meer, maar het is wel zaak om in plaats daarvan edele gedachten te voeden. Door juist over de voordelen van gezond eten te praten vanuit dat bovenpersoonlijke perspectief helpen

Onderzoekers van de universiteit van Minnesota hielden een enquête onder bijna 2.800 kinderen van gemiddeld 14,4 jaar en ruim 3.700 ouders, afkomstig uit uiteenlopende sociale milieus. Dat leverde deze conclusies op:

Houding en gedrag ouders	Reacties van kinderen
Ouders leggen nadruk op dik zijn, figuur en noodzaak afvallen	Vaak ongezonde eetgewoonten: streng lijnen; laxermiddelen gebruiken; vasten; heel veel eten*
Ouders plagen hun kinderen met hun overgewicht	Ongezonde eetgewoonten; depressiviteit*
Vader legt nadruk op dik zijn	Extra vaak lijnen; rare eetpatronen*
Ouders praten helemaal niet over gewicht of voeding	Soms ongezonde eetgewoonten
Ouders praten over gezond eten	Minst vaak ongezonde eetpatronen

**Effect: kinderen blijken na jaren niet afgevallen te zijn*

ouders hun kind een gezonde belangstelling voor eten te ontwikkelen en kan een slechte gewoonte nog naar een goede worden omgebogen.

Het goede voorbeeld geven

Domweg je kind verbieden pizza en patat te eten helpt niet, want dat zal hem niet van mentaliteit doen veranderen. Praten over gezond eten is daar wel op gericht. Maar opgroeiende kinderen hebben snel genoeg door of iets gemeend is of niet. Dat betekent dat ouders niet alleen moeten zeggen dat het goed is om gezond te eten. De daad moet bij het woord gevoegd worden. Dus moeten zij zelf geen junkfood eten en met plezier gezonde maaltijden op tafel zetten. Laten zien dat je volgens je principes kunt leven, je leven kunt sturen in de richting die je wenst, ook als de mensen om ons heen er misschien heel andere eetpatronen op nahouden. Dat maakt indruk, daarmee

oogsten ouders respect en bewondering van hun kinderen en die zullen het goede voorbeeld willen volgen. Daden hebben veel meer effect dan jaren praten.

Bovendien: jong geleerd is oud gedaan. Kinderen leren dat ze in zichzelf het vermogen hebben om 'fouten' te herstellen. Ze leren vertrouwen op hun hogere zelf. Dat is het soort zelfvertrouwen dat hen helpt om andere moeilijkheden die ze op hun levenspad zullen tegenkomen het hoofd te bieden.

Referentie

1. In *NRC Handelsblad* van 25 juni 2013 verscheen een artikel over dit onderzoek dat werd uitgevoerd door de universiteit van Minnesota en is gepubliceerd in het medisch-wetenschappelijke blad *JAMA Pediatrics*.

Lijst met termen bij artikel: Higgs-deeltjes

Voor wie, na het lezen van het volgende artikel, sommige termen nog wil opzoeken

Atomair deeltje: het lichaam van een wezen, een centrum van bewustzijn. Ten opzichte van menselijke wezens bevinden deze elementaire wezens zich nog op een zeer lage trap van ontwikkeling.

Veld: de invloedssfeer of het krachtenveld dat van een wezen uitstraalt; elk wezen creëert zijn eigen invloedssfeer, groot of klein.

Massa: het verschijnsel dat als je een voorwerp een hogere snelheid wil geven, deze actie een weerstand oproept: hoe groter deze weerstand, des te groter 'de massa' van dat voorwerp.

Higgs-veld: het alomtegenwoordige veld dat natuurkundigen theoretisch gezien noodzakelijk achten om te kunnen verklaren waarom het ene atomaire deeltje een grotere massa heeft dan het andere. Theosofisch gezien naderen de natuurkundigen met deze (schijnbaar nieuwe) theorie de aloude leer van de Aether.

Aether: De alomvattende Bron van een Heelal: het is zowel geest als stof, bewustzijn als substantie, omdat

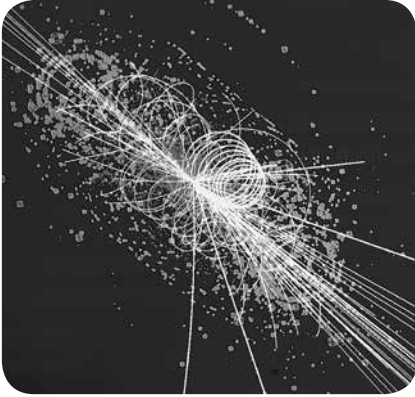
beide aspecten van het Leven in de Aether-toestand één zijn. Uit deze universele Aether vloeien alle bestaansgebieden – die elk een eigen *relatieve ether* hebben – voort.

Higgs-deeltje: de kleinste energie-eenheid van het Higgs-veld, die je eenvoudigweg kunt voorstellen als een 'golf door het Higgs-veld'. Omdat de theoretisch natuurkundigen de energie-inhoud van dat deeltje konden inschatten, kon er met de deeltjesversneller gericht naar worden gezocht.

Zwaartekracht: het verschijnsel dat twee voorwerpen elkaar aantrekken. Dit hangt af van hun wederzijdse massa, hun afstand en van de zwaartekrachtconstante, die een eigenschap is van het kosmische zwaartekrachtveld waarin ze zich bevinden.

Lichtfoton: elektromagnetische straling, zoals het zichtbare licht, is tegelijk golf en deeltje. Het deeltjesaspect wordt foton genoemd. Het heeft *stoffelijk* gezien geen massa (de Theosofia verklaart dit, omdat het tot het grensgebied tussen fysieke en astrale substantie behoort).

Van Higgs-deeltje naar zwaartekracht naar Theosofia

Kerngedachten:

» Enkele tientallen jaren geleden opperden enkele natuurkundigen de theorie dat de verschillen in massa tussen atomaire deeltjes verklaard kunnen worden door een allesdoordringend Higgs-veld aan te nemen. Deeltjes die veel interactie hebben met dat veld bezitten een grote massa (traagheid), en omgekeerd. Deze theorie werd zeer recent door experimenten ondersteund.

» Dit is een theosofisch zeer interessante ontwikkeling, omdat deze ideeën een benadering zijn van een oude, universele leer: het bestaan van een Aether. Deze Aether is de alomvattende Bron van al wat bestaat. Elk belichaamd wezen komt door een proces van verdichting uit de Aether voort, zoals ook ijskristallen doen in water.

Kortgeleden konden de natuurkundigen van de grote deeltjesversneller nabij Genève het bestaan bevestigen van het zogenaamde Higgs-deeltje. Theosofisch gezien is hier sprake van een zeer interessante ontwikkeling, omdat de wetenschappers hier – tot op heden nog zonder dat ze het zelf doorhebben – vlak bij het idee komen van een universele Aether: een grondleer van de Theosofia, die in alle wijsheidstradities werd onderwezen.

Welk probleem bracht onderzoekers ertoe om een nieuwe theorie (over het Higgs-veld) op te stellen?

Natuurkundigen hebben een theorie over de elementaire deeltjes, het 'standaardmodel voor deeltjes', maar konden met het huidige model niet verklaren waarom deeltjes verschillen in massa. En die massa kan enorm verschillen: van zeer veel massa (zoals een top-quark), relatief veel massa (kerndeeltjes zoals een proton of neutron), weinig massa (zoals een elektron), of geen massa (zoals een lichtfoton).

Wat bedoelen natuurkundigen met massa?

Bedoelen ze wat wij in de dagelijkse praktijk 'gewicht' noemen? Nee, met 'massa' bedoelen ze de *traagheid* van een voorwerp: het verschijnsel of effect dat als we met een

identieke kracht twee verschillende voorwerpen voortstuwen, het voorwerp met veel massa in dezelfde tijd veel minder snel gaat dan het andere, lichtere voorwerp. Die traagheid is dus een weerstand tegen verandering.

Wat is de oorzaak van die traagheid?

Wat die atomaire deeltjes betreft, zijn de natuurkundigen al vele jaren afgestapt van een verklaring in de trant van 'een proton is groter dan een elektron, en daarom zwaarder' (hoewel protonen in tekeningen consequent groter worden afgebeeld). Of 'een proton bestaat uit dichtere stof'. Natuurkundigen zien de massa van zo'n uiterst elementair deeltje als een soort wervel of 'kolk' binnen een krachtenveld. Ze noemen het ook wel een 'lokale beroering van een veld'.⁽¹⁾ Die massa heeft geen grootte maar wel een positie, en hij oefent een kracht

of invloed uit op andere deeltjes. Een atomair deeltje kunnen we dus vanuit één gezichtspunt zien als een brandpunt van kracht.

Blijven die atomaire deeltjes, die er in vele soorten bestaan, altijd onveranderd?

Nee, ze kunnen zich ook transformeren in andere deeltjes. Er bestaat een uitgebreide familie van atomaire deeltjes. Deeltjes kunnen in andere deeltjes overgaan. Zo kan een proton bijvoorbeeld uiteenvallen in een neutron, positron en neutrino. Er heerst hier echter geen willekeur – die overigens nergens in de Natuur voorkomt – maar een strikte ordening, oorzaak en gevolg: botsingen met een bepaalde energie kunnen slechts zeer bepaalde producten opleveren, omdat de hoeveelheid energie voor en na de botsing altijd gelijk is.

Veel van deze transformaties kunnen we tegenwoordig waarnemen in deeltjesversnellers, cirkelvormige apparaten waarin atomaire deeltjes eerst tot onvoorstelbare snelheid worden opgestuwd, om ze vervolgens op elkaar te laten botsen. De deeltjes die uit deze botsingen voortkomen, kunnen vervolgens worden waargenomen met zeer specialistische detectieapparatuur.

De nieuwe theorie bevestigt

Om de verschillen in massa te verklaren, is een nieuwe theorie ontworpen: het Higgs-veld met een bijbehorend Higgs-deeltje, vernoemd naar een van de ontdekkers. Het Higgs-deeltje, dat eerst door theoretici is voorspeld, is kortgeleden met behulp van de grootste deeltjesversneller op de wereld, het CERN nabij Genève, getraceerd, tenminste met een grote mate van waarschijnlijkheid. Dat was dus een experimentele bevestiging van de theoretische voorspelling. Daar was men natuurlijk zeer blij mee, want elke theorie moet zichzelf eerst in de praktijk bewijzen. Blijkt de theorie in alle situaties op te gaan, of alleen onder bepaalde omstandigheden? Als er zo'n experimentele bevestiging is, dan zal deze theorie de grondslag worden voor nieuwe onderzoeken. En op den duur wordt ze op ongetwijfeld vervangen door meer universele theorieën.

Wat is nu het zogenoemde Higgs-veld?

Het Higgs-veld is een nieuw ontdekt energieveld dat het heelal volledig vult. Het is overal aanwezig. Het veld heeft andere eigenschappen dan de al bekende velden zoals de magnetische en elektrische velden. Atomaire deeltjes die een sterke interactie met dat Higgs-veld hebben, lijken meer massa te hebben: ze leveren meer weerstand als je

ze op gang probeert te brengen.⁽²⁾ Deeltjes zonder massa zoals het lichtfoton hebben helemaal geen interactie met dit veld, en bewegen met de lichtsnelheid, oftewel 300.000 km/seconde. Dat is de maximale snelheid die wetenschappers tot nu toe hebben kunnen meten in onze stoffelijke wereld.

Hoe kunnen we ons dat Higgs-veld voorstellen?

Een van de meest begrijpelijke gelijkenissen is een cocktailparty voor natuurkundigen, waarbij een belastingadviseur en een beroemde natuurkundige (de heer Higgs bijvoorbeeld) van de ene kant van de zaal naar de andere kant proberen te komen.⁽³⁾ De aanwezigen kennen de eerste man niet en hij loopt vlotjes langs iedereen: hij heeft een massa van NUL; de heer Higgs echter trekt enorme aandacht, want iedereen heeft wel een paar vragen die hij of zij graag aan hem wil stellen. Het idee is niet dat de borrelende mensen in de zaal een soort fysieke barrière vormen (want dan zou het idee weer terugkomen dat 'de grootte van een deeltje zijn massa bepaalt'), maar dat de *herkenning* van deze bekende persoon zorgt voor *meer interactie* (gesprekjes) en die gesprekjes kosten tijd.

Een meer natuurkundige uitleg

Voor natuurkundigen is de bovenstaande uitleg te beperkt, want deze geeft de theorie niet in al haar details weer. Een uitleg die pittiger is en meer gebruikmaakt van natuurkundige begrippen, is een lezing van Leonard Suskind die op internet te vinden is.⁽⁴⁾ Hij bevestigt volledig dat je een grotere massa kunt zien als een snellere, meer frequente interactie tussen het deeltje en het Higgs-veld. Hoe meer interacties per seconde, oftewel hoe sneller de 'trilling', hoe zwaarder het deeltje. Wat houdt zo'n interactie met het veld in, in meer natuurkundige termen gezegd? Bij elke interactie verandert de *spin* (=draairichting, de richting waarin een deeltje om zijn eigen as tolt) van het deeltje. Die schakelt als het ware steeds heen en weer tussen nul en de waarde plus één. Het verschijnsel massa blijkt dus in verband te staan met de frequentie waarmee de spin van een deeltje omdraait.

Wat betekent deze nieuwe poging om massa te verklaren?

De onderzoekers bevestigen hiermee dat wat wij 'onze massa' noemen *niet* een vaste eigenschap van ons is, die als het ware in ons lichaam is vastgelegd. Nee, onze massa blijkt het effect van interactie, van uitwisselingen tussen

ons lichaam en het veld waarin wij bestaan en bewegen, zoals bewegend ijzer in voortdurende interactie is met het omringende magneetveld.

Nu blijft de vraag wat men bedoelt met het Higgs-deeltje

Dit deeltje is, volgens de eerdergenoemde simpele analogie, te zien als een golf die door het Higgs-veld gaat.⁽⁵⁾ Denk weer aan de zaal met borrelende natuurkundigen. Stel dat iedereen op dezelfde afstand van elkaar staat, dus met een evenredige spreiding over de zaal. Als iemand een interessante mededeling doet ergens in de zaal, zullen enkele burens dat ook willen weten en tijdelijk even richting boodschapper bewegen. Als ze het eenmaal weten gaan ze weer terug naar hun oude plek, maar nu zal hún naaste buur willen weten wat er gezegd is, en zich naar de nieuwe boodschapper richten. Terwijl het gerucht zich door de zaal verspreidt, zie je dus een soort reizende ‘klontering’: niet dat de mensen door de hele zaal reizen, maar de tijdelijke verdichting gaat door de hele zaal.

Die golf heeft een bepaalde portie energie. Ook het Higgs-deeltje heeft dat. Die portie energie kunnen de natuurkundigen in deeltjesversnellers indirect meten. Dat lukt niet direct, want het Higgs-deeltje leeft veel te kort. Je moet dus uit de vele eindproducten van een botsing van deeltjes terug-redeneren of er sprake moet zijn geweest van een Higgs-deeltje. Dat hebben ze onder andere in het CERN jaren geprobeerd. En met die methode hebben ze het gezochte deeltje uiteindelijk gevonden.

Waarom heeft men deze theorie naar de Engelse onderzoeker Peter Higgs genoemd?

Peter Higgs heeft een essentiële theoretische bijdrage geleverd. Maar de theorie is – zoals tegenwoordig bijna altijd – gegroeid door de bijdragen van vele onderzoekers. In feite een nog veel grotere groep dan het trio (Peter Higgs, Robert Brout en François Englert) die dit jaar de Nobelprijs voor de natuurkunde heeft gekregen, als erkenning van de waarde van deze nieuwe theorie.

En nu volgt ons theosofische commentaar. Eerst: wat zijn ‘atomaire deeltjes’?

De sleutel tot meer begrip ligt in de theosofische grondgedachte dat alle uiterlijke vormen hun ontstaan te danken hebben aan een bewuste, levende kracht. Die innerlijke kracht is bewustzijn. Atomaire deeltjes zijn dus de lichamen van wezens. Deze wezens, deze centra van bewustzijn zijn de bindende kracht achter het lichaamje — tot dat

bewustzijn zich weer in de innerlijke gebieden terugtrekt en het deeltje in zijn elementen uiteenvalt. Als we dus praten over elementaire deeltjes en hun interactie met elkaar, dan betekent dat woord ‘interactie’ in de Theosofia eigenlijk veel meer dan de onderzoekers vermoeden: het gaat om een interactie van *wezens*, die zich van elkaar bewust zijn en op elkaar reageren. Dat het om zeer laag ontwikkelde wezens gaat, als je ze vergelijkt met ons menselijk bewustzijn, doet daar niets aan af.

Nu is elk wezen in de kern een vonk van het Grenzenloze Leven. Dit Grenzenloze Leven heeft twee aspecten, die niettemin in essentie één zijn: bewustzijn en substantie. In de oudheid werd het ENE, de Bron van een Kosmos met de ontelbare aantallen wezens die er toebehoren, de Aether genoemd, en in de religieuze geschriften van India *Ākāśa*. Aether ‘vult’ de ruimte niet, want *is* de ruimte. Theosofisch gezien is Ruimte of Aether geen leegte maar het AL, het totaal van bewustzijn en substantie.

Als bij de geboorte van een kosmos de Aether zich uitdrukt in actief, belichaamd bewustzijn, neemt hij een verdichte toestand aan: zijn meer uiterlijke aspecten verstoffelijken zich, zoals ook ijskernen kristalliseren in koud water. Of, om een andere vergelijking te gebruiken: elk belichaamd wezen is voor te stellen als een wervel, een individuele kolk in de oceaan van Aether. De analogie met ‘ijs uit water’ legt de nadruk op de stof-kant van het wezen, en de analogie met de ‘wervel in de zee’ juist op de krachtkant, de bewustzijnskant ervan. Alle wezens zijn dus uitvloeiingen of differentiaties van de Aether, en na elke kosmische periode van uiterlijk bestaan neemt de Aether ze alle weer in zich op.⁽⁶⁾

Wat al langere tijd geaccepteerd werd in de natuurkunde, is het idee dat elke substantie, bij een diepere analyse, teruggevoerd kan worden tot ‘centra van kracht’ die elkaar aantrekken. Deze gedachte is ook in lijn met de Theosofia, met dit grote verschil dat we deze kracht niet als ‘zielloos en doelloos’ zien, maar als ‘bewust en intelligent’. In de laatste analyse bestaat de uiterlijke wereld uit een samenwerking van ontelbare centra van bewustzijn (monaden), die in continue wisselwerking met elkaar zijn.⁽⁷⁾

Wat is theosofisch gezien een ‘krachtenveld’?

Elk wezen straalt een krachtenveld uit: het gebied of veld tot waar de invloed van zijn bewustzijn reikt. Elk krachtenveld, dus ook een magnetisch, elektrisch of Higgs-veld, is het voortvloeiende van wezens. Bij kosmische wezens zoals het Zonnewezen is die invloedssfeer ontzaglijk groot:

alle planeten in ons Zonnestelsel worden erdoor omgeven en doordrongen. En ons Zonnestelsel is weer een klein deel van het invloedsveld van het Melkwegwezen, enzovoort. De Bron van dit alles is het Universele Bewustzijn-Substantie-beginsel dat de Griekse filosofen ‘de Aether’ noemden. Het is niet alleen de bron van de fysieke wereld, maar ook van de goddelijke, geestelijke, mentale en psychische werelden.

Nu heeft, volgens de Theosofia, elk van deze bestaansgebieden op zich zijn eigen ‘ether’ (met kleine letter geschreven), en die kunnen we zien als een weerspiegeling van de oorspronkelijke Aether, maar dan op een lager, meer stoffelijk niveau. Zo heeft zelfs onze fysieke wereld zijn eigen ether, zijn eigen toestand waarin de fysieke stof en de fysieke krachten samenvloeien tot een eenheid. En het is nu juist dit oeroude idee van de ether dat nu opnieuw ontdekt lijkt te zijn in de vorm van de nieuwe theorie over het Higgs-veld. Het Higgs-veld is immers ook overal, alles doordringend, en ‘iets etherischer dan de fysieke stof’. Ook het Higgs-veld geeft massa aan de verschillende fysieke lichamen, zoals ook de ether door een proces van uitvloeijing en condensatie alle uiterlijke dingen doet verschijnen. Kortom: er is in ieder geval een zeer interessante gelijkenis!

Eén verschil moeten we noemen: terwijl de natuurkundigen nog praten over ‘massaloze deeltjes’, zoals de fotonen van lichtstralen, die zogeheten *geen* interactie hebben met het Higgs-veld, zo benadrukt de Theosofia dat ook deze zogenoemde massaloze deeltjes een massa hebben, een substantie hebben, maar die is zo etherisch (op het grensgebied van het astrale en het stoffelijke) dat ze op onze stoffelijke instrumenten als massaloos overkomt. Die deeltjes zijn dus slechts *relatief* massaloos. Ook zij komen voort uit de ether.

De wetenschappers merkten dat ze dit Higgs-veld moeten aannemen, om een logisch beeld op te bouwen van de eigenschappen van de elementaire bouwsteentjes van ons heelal. Natuurlijk zullen de meesten van hen de gelijkenis met de oude Aether-gedachte met een groot vraagteken aanhoren: de meesten zijn immers allergisch voor alles wat in hun ogen zweverig is (niet helemaal onterecht trouwens): maar ... de Aether-gedachte heeft niets zweverigs, ze is een logische bouwsteen in de verklaring van wat substantie is.

De theosofische visie op ‘zwaartekracht’

De Higgs-theorie leidde tot de conclusie dat de massa van een ding niet iets is ‘wat een ding van zichzelf heeft’,

maar een effect is van *interactie* tussen het deeltje en het veld waarin het beweegt. Dat werd mooi verbeeld in het verhaal van de cocktailparty, waarin iemand die door velen herkend en aangesproken wordt, trager door de massa heenloopt dan iemand die onbekend is. Ook dit is een terugkeer van een oude theosofische leer, die mevrouw Blavatsky al op vele plaatsen in haar werken naar voren bracht: dat wat wij ervaren als zwaartekracht (de aantrekking tussen massa’s) het effect is van de *interactie* tussen het voorwerp en het vitaal-magnetische veld van het kosmische wezen waarbinnen we leven.

Wat wetenschappers een zwaartekrachtsveld noemen, is theosofisch gezien een bepaald type magnetisme.⁽⁸⁾ Wat onder andere inhoudt dat zwaartekracht niet alleen een aantrekkende kracht is, maar ook een afstotende kracht — ook al wordt die afstotende kracht momenteel nog niet door de natuurkundigen herkend. Alle werkingen die we bij magnetische velden waarnemen, hebben hun evenknie in de werkingen van zwaartekracht. Bekend is, dat als je een spoel binnen een magneetveld laat bewegen, dat die beweging een elektrische stroom en daardoor ook een eigen magneetveld rondom de spoel doet ontstaan (‘inductie’). Dat opgeroepen magneetveld is tegengesteld aan het grotere magneetveld waarin het zich bevindt. Wij ervaren die afstotende kracht als een weerstand die we moeten overwinnen om de spoel een snelheid te geven. Die weerstand nu, is de evenknie van wat de natuurkundigen ‘massa’ noemen. En massa is, zoals al gezegd, slechts een woord voor ‘de ervaren weerstand als we een voorwerp snelheid proberen te geven’.

De theosofische verklaring van het Higgs-deeltje en het Higgs-veld

De Higgs-theorie stelt dat meer of minder interactie tussen het deeltje en het Higgs-veld leidt tot meer of minder vertraging van zijn beweging, dus een grotere of kleinere massa. En het is bekend in de natuurkunde dat een snelle trilling ‘harder’ is, zich meer gedraagt als een deeltje, als een partikel substantie, dan een langzame trilling. Zo wordt zichtbaar licht tegengehouden door ons lichaam: het botst als het ware als een partikeltje tegen ons aan. Radiostraling echter, die met een veel lagere frequentie trilt, buigt golfachtig om ons lichaam heen, en bereikt dus ook ‘de achterzijde van ons lichaam’ — zoals een radiozender ook de achterzijde van een flat bereikt. U kunt deze algemene wet ook herkennen in een vlieg wiel. Als dat snel draait, voel je een grote weerstand als je het probeert te verplaatsen.

Deze algemene wetmatigheid geldt niet alleen fysiek, maar ook mentaal en geestelijk. In feite zijn de vaste patronen in de fysieke wereld niets anders dan de stoffelijke uitdrukking van mentale en geestelijke patronen. Laten we het menselijk denken als voorbeeld nemen: als we gewend zijn om ons leven te richten naar spirituele doelen, naar idealen van universele broederschap die immer gelden, en dus op de lange termijn zijn gericht, zullen we in ons bewustzijn veel minder worden beheerst door dagelijkse uiterlijke veranderingen. Als je integendeel geneigd bent heftig en emotioneel op die dagelijkse gebeurtenissen te reageren, waardoor ze 'pieken en dalen' worden, vereenzelvig je je meer met je uiterlijke natuur, je emotionele en passionele natuur, waar veel snellere frequenties gelden. Persoonlijke gevoelens en verlangens, zo weten we allemaal, komen en gaan.⁽⁹⁾ Door een dergelijke gerichtheid loop je kans je *lange-termijn*-idealen te vergeten, en wordt je als een stuurloos schip op een roerige zee.

Van Higgs-veld naar Theosofia

Zelfs dit soort natuurkundige studies hebben een diepere achtergrond, die voor ons mensen spirituele lessen herbergen: zo boven, zo beneden, de morele en geestelijke wetten van het Heelal weerspiegelen zich in de fysieke wetten. Om een aanwijzing te geven: de leer van oorzaak en gevolg (karma) is in wezen gebaseerd op de interactie tussen wezens en het spirituele bewustzijnsveld waarin ze leven. Zoals massa een interactie-effect is, zo zijn dus alle karmische werkingen dat ook. Het karakter dat we aan onze handelingen geven, roept een evenwichtsherstellende reactie op binnen het kosmische veld. Deze verbanden willen we in een toekomstig artikel in ons tijdschrift *Lucifer* bespreken.

Wat de technisch-natuurkundige details van de Higgs-theorie betreft: die zullen ongetwijfeld weer door nieuwe en betere theorieën worden vervangen te zijner tijd. Maar ze zijn wel te zien als een belangrijke stap in de herkenning van de theosofische sleutelgedachte, dat Ruimte geen leegte, maar een fundamentele Volheid is, en dat elk wezen daarbinnen een eigen veld schept, waarvoor hij verantwoordelijkheid draagt.

Referenties

1. Engelse Wikipedia, bij de term 'Higgs-mechanism'.
2. Een video met een heldere uitleg van iemand van het Fermi-laboratorium: www.youtube.com/watch?v=RIg1Vh7uPyw.
3. Een video van Leonard Susskind, geheten 'Demystifying the Higgs field'. www.youtube.com/watch?v=JqNg819PiZY.

4. Video met een heldere analogie om het Higgs-veld en het Higgs-deeltje uit te leggen: <http://www.youtube.com/watch?v=j0TKd5j3mzk>.
5. Zie ref. 3.
6. In het oude India werd Aether *Ākāśa* of Alaya genoemd. Voor een uitleg van deze termen: G. de Purucker, *Occult Glossarium*. Stichting I.S.I.S., Den Haag 1993, blz. 26-27. Zie ook: G. de Purucker, *Grondslagen der Esoterische Wijsbegeerte*. Stichting I.S.I.S., Den Haag 1994, blz. 423-426.
7. Dit is een theosofische basisleer, onder andere beschreven in: H.P. Blavatsky, *De Geheime Leer, Deel 1*. Theosophical University Press Agency, Den Haag 1988, blz. 46 (voetnoot 2) en 51 (blz. 16 en 21 van orig. Engelse editie); G. de Purucker, *Esoteric Tradition, deel 1*. Theosophical University Press, Pasadena 1973, blz. 165-166.
8. Onder andere: H.P. Blavatsky, *De Geheime Leer, Deel 1*. Theosophical University Press Agency, Den Haag 1988, blz. 546-549 (blz. 497-499 van orig. Engelse editie); H.P. Blavatsky, *Isis Onthulderd*, diverse uitgaven, blz. 244, 271 (orig. Engelse editie).
9. We kunnen de samengesteldheid Mens vergelijken met de octaven van een piano: hoe spiritueler het aspect, hoe lager het octaaf, en dat wil zeggen, hoe rustiger de trilling. Zie: Studieclub, 'Stoffelijke en bewustzijnsveranderingen. Beïnvloeding door levende bouwstenen.' Artikel in *Lucifer de Lichtbrenger*, december 2008, nr. 6, blz. 110-115.

Lezing in januari over de theosofische visie op de krachten van het Universum

Heeft u interesse in de theosofische visie op zwaartekracht, magnetisme en de andere krachten van het Universum? Dan is het zeer de moeite waard de volgende lezing te bezoeken. De lezing heeft de titel "Aantrekking en afstoting: stoffelijk en geestelijk" en vindt plaats op woensdag 29 januari 2014, om 20.00 uur in het Blavatskyhuis, de Ruyterstraat 74, Den Haag. Woont u te ver af om te komen? U kunt op die woensdagavond de lezing ook live op internet volgen, door op de website van Stichting I.S.I.S. (www.stichtingisis.org) via het rolluikje 'lezingen' naar 'livestream' te gaan. Of u kunt de lezing enkele dagen na 29 januari via deze zelfde website bekijken.

Uw Vragen

Mededogen en zelfdoding

De Theosofia leert ons over de Wet van oorzaak en gevolg en nodigt ons uit om mededogen als een kwaliteit te ontwikkelen.

Deze basisgedachte lees ik terug in uw handzame publicatie *Wat de dood werkelijk is*, met één uitzondering. Als de auteur in hoofdstuk 5 een vraag over zelfdoding bespreekt slaat hij een andere toon aan. Tenzij sprake is van offering, blijkt uit zijn woordgebruik dat de auteur een keuze tot zelfdoding sterk veroordeelt. Ter illustratie één citaat: “Zij zullen moeten boeten voor het kwaad dat zij hebben gedaan ...” Kunt u uitleggen hoe het nu zit met mededogen tegenover onze medemens die geen andere uitweg ziet dan zelfdoding?

Antwoord

We zullen inderdaad altijd mededogen moeten toepassen. Maar mededogend zijn betekent niet dat we het altijd eens zijn met alle daden die mensen plegen of dat we die moeten goedkeuren. We moeten echter nooit de mens zelf veroordelen. Die mens is in essentie een goddelijk wezen en dat hij niet altijd goddelijk handelt, heeft alles te maken met het feit dat hij zich zijn eigen goddelijkheid niet herinnert.

Daarom zullen we nooit een moreel oordeel uitspreken over iemand die zelfdoding pleegt, hoewel we op basis van de theosofische leer over het sterven sterke bedenkingen hebben tegen suïcide.

Iemand die zichzelf doodt, vernietigt in feite alleen zijn lichaam. Zijn bewustzijn trekt zich nog niet terug op

het geestelijke gebied. Strikt genomen treedt het stervensproces nog niet in. Iemand die de hand aan zichzelf slaat, komt dan ook in een soort tussengebied, dat wij de astrale sfeer noemen. Dat is geen prettige sfeer. Het is een gebied dat vervuild is door allerlei aardse uitwasemingen, waarin de begeerte een centrale rol speelt. Het is de sfeer waar in oude mythen naar wordt verwezen als de Onderwereld, Hades, of Amenti. Bij het natuurlijke stervensproces trekt de mens er onbewust of halfbewust doorheen — de mate van bewustheid is afhankelijk van de attractie die men tot dit gebied heeft. Spiritueel ingestelde mensen gaan door deze fase heen zonder dat ze er veel van merken. In bijzondere gevallen daarentegen, zoals zelfdoding of executie, komt de mens tot een zekere mate van bewustzijn. Wil je enigszins begrijpen wat voor toestand dat is, dan moet je je de geestestoestand voorstellen van iemand die zelfdoding pleegt. In veel gevallen zal zo iemand vol afkeer, haat, wellicht ook wanhoop en wrevel zijn jegens het leven en zijn medemens. Na de dood ben je dezelfde als wie je voor de dood was. Een zelfdoder zal daarom, nadat hij zijn lichaam vernietigd heeft, in eenzelfde gemoedstoestand verkeren als voor zijn dood. Hij komt enkel zichzelf tegen: zijn eigen gedachten en emoties. Omdat hij zich nu echter in een voor hem onbekende sfeer bevindt en in een andere toestand van bewustzijn dan het bekende waakbewustzijn, is deze gemoedstoestand totaal onbeheersbaar. Je kunt het nog het best vergelijken met een zich voortdurend herhalende nachtmerrie, waar je geen enkele

grip op hebt en niet over de vrije wil beschikt om eruit te komen. Daarom: hoe groot het leed ook mag zijn vóór de dood, het is altijd minder erg – want hanteerbaarder – dan wanneer je een eind aan het leven maakt.

Overigens is de toestand van elke zelfdoder afhankelijk van zijn karakter en het motief waarom hij zijn leven beëindigde. Een gevangengenomen verzetsstrijder bijvoorbeeld die vreest tijdens de naderende marteling zijn kameraden te verraden en daarom zelfdoding pleegt, verkeert natuurlijk in een heel andere toestand dan een frauderende politicus, die betrapt is en zijn prestige en macht ziet verliezen en er daarom een eind aan maakt. Beiden zullen in het astrale gebied tot een zekere mate van bewustzijn komen en de schokkende gebeurtenissen rondom hun dood keer op keer doormaken, maar beiden zullen daar in een heel andere toestand verkeren.

Overigens is deze toestand altijd tijdelijk. Want de energie waardoor je in die astrale toestand komt, is vroeg of laat uitgewerkt. Dan sterft de mens de tweede dood en komt hij in een spirituelere sfeer – devachan wordt die genoemd – mits je daar tenminste enige affiniteit mee hebt opgebouwd tijdens het leven.

G. de Purucker wijst hier ook op in het aangehaalde boekje.⁽¹⁾

Wanneer die tijd komt, wordt de ongelukkige entiteit ten slotte bevrijd om te ‘slapen’ in het devachan dat hij heeft verdiend. Maar zelfs voor de zelfdoders komt er uiteindelijk vrede, voor zover het hun geestelijke

en hogere menselijke delen betreft. Zij zullen moeten boeten voor het kwaad dat zij hebben gedaan en degenen schadeloos stellen die zij onrecht hebben aangedaan, maar dit zal plaats hebben in een toekomstig leven op aarde.

Volgens ons is ook hier zeker sprake van mededogen. De Purucker waarschuwt voor de gevaren van zelfdoding. Daarbij zegt hij nadrukkelijk dat deze nachtmerrie-achtige toestand tijdelijk is én dat de schade die de zelfdoder op aarde heeft aangericht in een volgend leven moet worden rechtgezet. Dus zijn daad lost niets op. In een volgend leven krijgt hij dezelfde problemen die hij in dit leven had kunnen oplossen. Onze taken en plichten ten opzichte van onze medemensen liggen in deze stoffelijke wereld, dáár kunnen we leren, innerlijk groeien, hoe pijnlijk dat soms ook is.

Wij vinden daarom dat het mededogen vereist dat wij met alle wijsheid die we hebben, moeten proberen de wanhoop en uitzichtloosheid bij de mens die zelfdoding overweegt, weg te nemen. De theosofische leringen zijn heel duidelijk. Als we die niet zouden delen met anderen, waren we niet mededogend. Misschien klinkt de leer een beetje hard, maar liever duidelijk gezegd dan twijfel laten bestaan.

Daar komt nog een heel belangrijke gedachte bij. Er is altijd een uitweg uit het lijden. We weten dat het leed heel groot kan zijn, maar in onszelf ligt de redding in de vorm van geestelijke en goddelijke kennis, die ieder in zich heeft en die we moeten proberen te wekken. Voor al degenen die iets van de processen van het sterven weten, is het een dure plicht hun medemensen hierop te wijzen en hen te helpen te zoeken naar die uitweg. Die uitweg is altijd de weg naar binnen.

Ten slotte willen we nog opmerken dat we degenen die zelfdoding gepleegd hebben, het best helpen door niet emotioneel aan hen te denken, omdat we daardoor de band die zij hebben met het aardse alleen maar versterken, terwijl zij juist los moeten proberen te komen van dit gebied. Probeer met bovenpersoonlijke liefde te denken aan de gestorvenen. Herinner vooral hun diepere, idealistische kant. Lukt dat niet, laat dan de doden met rust. Weet dat in onze kern we nooit van elkaar gescheiden zijn. Iedereen maakt in dit leven fouten, maar we krijgen allen de kans die in een volgend leven te herstellen. Dat is een troostrijke gedachte.

Referentie

1. G. de Purucker, *Wat de dood werkelijk is. Vragen die wij allen stellen*. Point Loma Publications, Nederland, 1986, blz. 62-63.

Karma

Er zitten tweehonderd mensen in een vliegtuig. Het vliegtuig stort neer. Eén mens overleeft. Hoe moeten wij dit verklaren?

Antwoord

Met karma. Alleen hoe de werking van al die individuele oorzaken in elkaar zit, is heel moeilijk te achterhalen. Het is als een gigantisch levensweb, waarin ieder draadje een wezen voorstelt. Alleen iemand die het totaal kan overzien, weet hoe al die draadjes in elkaar gevlochten zijn. Vandaar dat een Meester ooit zei: "Karma is Âtman." Je ziet pas echt hoe al die karmische draden in elkaar vervlochten zijn, als je volledig uitgaat van de eenheid.

Hoe dan ook, al deze mensen in het vliegtuig hadden met elkaar te maken, want anders zaten ze niet in hetzelfde vliegtuig. Allen hadden in vorige levens

zulke oorzaken geschapen, waardoor ze nu vroegtijdig door een ongeluk om het leven kwamen. Toch zullen ze allen ook hun individuele oorzaken geschapen hebben, waardoor het net zo kan zijn, dat één mens de ramp overleeft.

Vraag

Een chirurg redt het leven van iemand door middel van een operatie. Alle krachten zitten in de mens zelf. Als de chirurg – iemand van buitenaf – de patiënt redt, is er dan geen sprake van een kracht van buitenaf?

Antwoord

Er bestaat geen afgescheidenheid. Er bestaat daarom ook geen *mijn* karma en *zijn* karma. Karma bestaat omdat er relaties zijn, omdat alles in diepste essentie één is. Dus die chirurg en patiënt staan niet los van elkaar. Ze hebben een band. Die patiënt heeft de chirurg ooit toegelaten in zijn bewustzijn en omgekeerd ook.

We kunnen elkaar ook helpen. We kunnen elkaar inspireren, we kunnen leren van elkaar. Als ik een pleister plak op de wond van een ander, is er principieel niets anders aan de hand dan wanneer die chirurg het leven van iemand redt, zij het dat de reikwijdte van mijn daad veel kleiner is dan die van de dokter. Maar ook een chirurg kan nooit meer doen dan de karmische reikwijdte van de patiënt als het ware toestaat. Maar zo goed als iemand kan weigeren zich door mij een pleister te laten opplakken – om wat voor reden dan ook – zo kan hij ook weigeren dat een chirurg hem opereert.

Vraag

De Theosofia leert dat je het karma niet kunt veranderen, dat oorzaken zich moeten uitwerken in gevolgen. Maar hoe zit dat dan met een patiënt die ziek is en naar de dokter gaat, die

hem medicijnen geeft en de patiënt wordt weer beter? Heeft de medische wereld deze mens niet verlost van het lijden en karma?

Antwoord

Nee. Werkelijke genezing kan nooit door een ander aangereikt worden. Medicijnen genezen niet. Ze kunnen bepaalde gevolgen tegenhouden of versneld doen uitwerken, maar niemand kan ooit iets ondergaan als hij daar niet zelf de oorzaken voor geschapen heeft, noch kan hij ontlopen wat hij aan oorzaken gezaaid heeft.

Is dit fatalisme? Volstrekt niet. Want de wijze waarop je die gevolgen ondergaat, is volledig afhankelijk van de manier waarop je tegen de gebeurtenissen in je leven aankijkt. En dat is afhankelijk van je vrije wil.

Daarbij moet je je er goed van bewust zijn, dat individueel karma feitelijk niet bestaat. Karma wordt altijd veroorzaakt in relatie met anderen. Niemand kan een handeling verrichten, zonder daarbij een indruk achter te laten in het bewustzijn van een ander en dus een karmische band met die ander aan te gaan, hoe onbetekenend die ook moge lijken.

Ziekte is een van de omstandigheden waarin je je kunt bevinden. Ze is het gevolg van een bepaalde disharmonie die zich via het lichaam uitwerkt en luidt dus in feite het herstelproces in. De opgetaste disharmonie werkt zich uit. Zo is er een oude uitspraak in de homeopathie: 'ziekten bestaan niet, wel zieke mensen'. Daarbij kan een goede arts de rol van begeleider van dit herstelproces vervullen. Hij kan er bijvoorbeeld voor zorgen dat de pieken van de ziekte niet te hevig zijn, zodat de patiënt niet onder zijn ziekte bezwijkt. Antibiotica kunnen bijvoorbeeld hoge koorts temperen. Verder kan een arts proberen het lichaam te stimuleren

een bepaalde uitgevallen functie weer operationeel te laten zijn. Dat proces vindt plaats omdat de patiënt een relatie heeft met de arts, maar hij zal zijn eigen disharmonie moeten uitwerken. De arts is slechts de begeleider. Werkelijke genezing komt van binnenuit. Dus als een ziek iemand na het consulteren van een arts weer beter wordt, is dit karmische proces toe te schrijven aan zijn eigen kracht in samenwerking met die van de arts en waarschijnlijk met nog een heleboel andere mensen, want we zijn door talloze onzichtbare draden met elkaar verbonden en wat de een doet, gaat de ander aan.

Vraag

Is het enigszins mogelijk door heel goed te leven, het slechte karma van het verleden wat beter te maken? Of heeft men op het verleden (het gedane) helemaal geen invloed?

Antwoord

Er bestaat geen slecht karma. Er bestaat ook geen goed karma. Karma is de neutrale wetmatigheid dat elke oorzaak een in karakteristiek passend gevolg met zich meebrengt. Het is de wet van het herstel van de harmonie. Wat wij goed karma noemen, zijn die omstandigheden die door ons als gelukkig worden *geïnterpreteerd*. We noemen karma slecht als we de omstandigheden waarin we verkeren verdrietig of ellendig vinden. Maar het is *nooit* de omstandigheid zelf die goed of slecht is, maar onze *visie* op die situatie. Zo kan een bepaalde economische en materiële toestand voor een mens een bron van geluk zijn, terwijl een ander het als pure ellende ervaart. Een bepaalde ziekte of fysiek ongemak wordt door de een niet eens opgemerkt, terwijl een ander het als bron van verdriet beschouwt.

Daarom: het verleden kan niet ongedaan worden gemaakt. Er moet ge-

oogst worden. Maar *hoe* we oogsten is altijd een kwestie van vrije wil. We hebben daarom ons geluk of ongeluk in eigen hand.

Wat gebeurt er na de leerschool aarde?

De aarde is een leerschool. Nadat men op deze aarde volleerd is, gaat men zich verder ontwikkelen in de daaropvolgende gebieden, sferen, werelden of *Loka's*. Hoe ontwikkelt men zich in die andere gebieden?

Antwoord

In principe ontwikkelt men zich hetzelfde als hier. De moeilijkheid is alleen dat wij ons daar nauwelijks een voorstelling van kunnen maken, zomin als de kleuter in groep 1 zich kan voorstellen hoe er op een universiteit geleerd wordt. Zo is het eveneens voor ons vaak moeilijk ons voor te stellen hoe mensen leren die in heel andere omstandigheden leven dan wij. Toch verloopt het steeds met dezelfde wetmatigheid.

Ontwikkelen wil zeggen dat reeds in het bewustzijn aanwezige aspecten, *uitgewikkeld* worden. En dat gebeurt op elk gebied. Dus alle vaardigheden, talenten, eigenschappen zitten al *latent* (dus slapend) in het bewustzijn en als de omstandigheden goed zijn en het wezen verricht de juiste inspanningen, komen die vermogens tot werkzaamheid.

Mukti of verlossing

Moet ik me *Mukti* of verlossing als een plaats of een toestand voorstellen? Zou zo iemand zich geheel bewust zijn en genieten zoals hier op aarde? Zijn deze mensen met meerderen bij elkaar?

Antwoord

Mukti of *Moksha* is een toestand van bewustzijn, waarin men boven de tijde-

lijkheid van het gemanifesteerde leven is uitgestegen.

Verreweg de meeste mensen kennen aan deze tijdelijke wereld echter een hoge mate van werkelijkheid toe. Ze vereenzelvigen zich met deze aardse omstandigheden.

Het gemanifesteerde leven kent evenwel altijd verdriet, juist vanwege de tijdelijkheid. Vriendschappen verdwijnen, gezondheid kan omslaan in ziekte. Het mooie, sterke, welvarende, gelukkige is nooit duurzaam. Het gemanifesteerde leven kent namelijk een begin (de geboorte) en daarom kent het ook een einde (de dood). Het bewustzijn van de meeste mensen, omdat het zich vereenzelvigd met deze uiterlijke wereld, probeert zijn geluk hier te vinden. Dat noemen we genieten. Maar dat genieten bestaat alleen maar omdat er ook lijden is. Dit genieten bestaat alleen door zijn tegendeel. Zo is lekker eten (genieten) alleen fijn als je honger (lijden) hebt. Maar heb je geen honger, dan is eten niet fijn. En dat geldt in feite voor alle vormen van aardse geluk. Het is er alleen maar, omdat er ook lijden is. Daarom zit er verdriet achter elk aardse geluk. Mukti is het zich losmaken van deze wereld met zijn paren van tegenstellingen. Dat hoeft niet te betekenen dat je niet meer belichaamd bent. Een *Jivanmukta*, iemand die Mukti bereikt heeft, kan dan ook hier op aarde in een lichaam vertoeven. Hij is simpelweg iemand die in de hogere delen van zijn samengestelde natuur leeft en zich voortdurend de eenheid van het leven gewaar is. Hij heeft zich bevrijd van de dualiteit en het daarmee gepaard gaande lijden. Dat wil ook zeggen dat hij de eenheid van het leven beseft. Hij is als de druppel die terugvloeit in de Oceaan van het Zijn. Daarom kan er nooit sprake zijn van eenzaamheid. Immers, je ervaart, je beseft tot in elke vezel van je wezen, dat je één bent met al wat is. Je bent

daarom altijd met anderen, zelfs als je alleen bent.

In de *Mahābhārata* lezen we het verhaal van Yudhishtira, een van de Pāndava's, die na veel omzwervingen en lijden, de berg Meru bereikte — het symbool van Mukti. Zijn hond mocht echter niet naar binnen, waarop Yudhishtira weigerde Moksha te betreden.⁽¹⁾ Ofwel, als je de toestand van eenheid bereikt hebt, zul je er ook naar handelen en je dus nooit losmaken van wezens, zelfs als die veel minder ver ontwikkeld zijn dan jezelf bent.

Alleen als je naar die toestand van bevrijding streeft voor je eigen zaligheid, zul je je losweken van anderen. Dan leef je in feite nog in een illusoire toestand van bewustzijn, ook al ben je wellicht spiritueel ver ontwikkeld, omdat je dan nog niet beseft dat naar waarheid geen afgescheidenheid bestaat.

Maar *Jivanmukta's* die de toestand van Mukti bereikt hebben vanwege het mededogen, zullen nooit afgescheiden zijn van wie dan ook.

Referentie

1. *Mahābhārata*. Boek 17, sectie 2: <http://www.sacred-texts.com/hin/m17/m17002.htm>

Ahimsa

De grootste wet der Hindoes zegt: niet doden, geen pijn doen aan alle wezens (*Ahimsa*). Hoe te handelen als je last hebt van bijvoorbeeld een insectenplaag?

Antwoord

Ahimsa wil inderdaad zeggen dat je in alle omstandigheden anderen geen kwaad mag berokkenen. Waar je daarin je grens legt, is een individuele zaak. De Theosofia leert dat je moet beginnen met het opbouwen van een gedachtebeeld waarin alle mensen als broeders met elkaar leven. Dus ook in je ge-

dachten mag je nooit iemand kwaad toewensen, niet jaloers zijn, enzovoort. Maar er zijn natuurlijk meer wezens dan mensen. Daarom moet je vervolgens dit beeld uitbreiden en verdiepen. Dieren horen er ook in thuis. Dus je zou geen vlees moeten eten, dieren met respect behandelen, enzovoort. Let wel, dit zijn geen regels die opgelegd worden. Deze mentaliteit moet je zelf ontwikkelen. Als je het principe van Ahimsa wilt praktiseren, dan moet je rekening houden met dieren. Dat betekent dat je bij het inrichten van je tuin of bij landbouw je al maatregelen moet treffen om te voorkomen dat je later gif of insecticiden moet gebruiken. Daar zou nog een heleboel gewonnen kunnen worden.

In Rajasthan in India is een groep mensen, de Bishnoi, die aan de rand van de woestijn woont en een karig leven leidt, maar die toch altijd één tiende van de oogst aan de dieren (vogels en zo) geeft. Toch leven ze in betrekkelijke welvaart. Er is althans geen honger. Ik denk dat alleen bij werkelijke rampen je zou moeten proberen bepaalde dieren zoals insecten, te verjagen. Een ramp komt voort uit een disharmonische situatie, die wellicht jaren of eeuwen heeft bestaan. Dat is in onze tijd een normale situatie, omdat veel mensen in disharmonie leven.

Welnu, als je moet kiezen tussen een hongersnood onder mensen en het gebruik van insecticiden, dan kan ik me voorstellen dat je voor insecticiden kiest. Het is net zoiets als het gebruik van een medicijn, dat moet je ook hooguit tijdelijk nemen. Zie dergelijke giftige bestrijdingsmiddelen daarom als een tijdelijk middel en als je meent dat je ze moet gebruiken, doe het dan alleen in noodsituaties en ga zo snel mogelijk andersoortige landbouw ontwikkelen, waardoor je een harmonischere toestand opbouwt waarin je geen of althans minder insecten hoeft te doden.

Overigens kunnen we nooit helemaal leven zonder andere wezens te gebruiken. Bij elke keer dat we ademhalen, nemen we ook levende wezens tot ons. Het gaat echter steeds om de maat. Wees matig in alles, bewandel de weg van het midden.

Fysieke en geestelijke ontwikkeling bij de geboorte

Als een baby nog in de moederbuik zit, ontwikkelt hij zich dan alleen fysiek? Het Hinduïsme zegt dat bepaalde sacramenten/opvoeding (drie soorten) van invloed zijn.

Antwoord

Bij de geboorte van een menskind vinden er tegelijkertijd twee processen plaats, die in feite één geheel vormen. Er is enerzijds sprake van een fysieke ontwikkeling. Zodra de menselijke eicel bevrucht is, ontstaat er een proces van celdelingen en -specialisatie. Tegelijkertijd ontwikkelt de geestelijke kant van het bewustzijn zich in. De stof ontwikkelt zich en de geest wikkelt zich in. Dus bij elke fysieke ontwikkeling is er ook altijd sprake van een geestelijke activiteit. De geest daalt in en is in feite de kracht achter de materiële ontplooiing. Dat betekent dat de geestelijke hoedanigheden in het bewustzijn bij de geboorte, ja, in zeker opzicht zelfs al daarvoor, al aanwezig zijn. Het is de taak van de ouders, de grootouders, de familie, de leraren, ja, iedereen die met baby's en kinderen omgaat, om als het ware die geestelijke aspecten naar buiten te roepen. Door een goede opvoeding bied je kinderen de mogelijkheid om hun geestelijke vermogens naar buiten te brengen. Dat proces kan niet vroeg genoeg beginnen.

Stel je eens een vrouw in verwachting voor die zich in een omgeving bevindt

waar altijd ruzie en onenigheid is. Dat moet een negatieve invloed hebben op het kind dat ze in zich draagt. Als een zwangere vrouw daarentegen leeft in een liefdevolle omgeving, waar harmonie en rust heerst, dan heeft dat natuurlijk een heel andere invloed, zowel op de fysieke groei als op het naar buiten brengen van de spirituele vermogens.

Magie

In hoeverre moeten wij waarde hechten aan het geloof in zwarte magie?

Antwoord

Magie bestaat. Het is het gebruikmaken van bepaalde natuurlijke wetmatigheden die voor anderen onbekend zijn. Zo zou voor een middeleeuwer ons mobiele telefoontje magisch zijn, maar het zijn natuurkundige wetten waarvan gebruik wordt gemaakt.

Of magie wit of zwart is, is afhankelijk van de motivatie. Als die zelfzuchtig is, om kwaad te doen, dan is er zwarte magie; is het motief onzelfzuchtig en mededogend, dan is er witte magie.

Denk aan elektriciteit. Je kunt dat gebruiken voor goede doeleinden, maar ook voor de elektrische stoel. In dat laatste geval is er in feite sprake van zwarte magie.

Verlaat de ziel het lichaam tijdens het sterven?

In de Theosofia gebruikt men vaak Sanskrit-woorden voor de verschillende bewustzijnsaspecten. Men gebruikt woorden als *Âtman*, *Jivâtman*, enzovoort. Zitten die aspecten in het lichaam en verlaten ze het lichaam bij de dood?

Antwoord

De werkelijke mens – de hogere menselijke aspecten – daalt niet af in het

lichaam. Die hogere beginselen 'overschaduwen' het lichaam. Je kunt het vergelijken met de afstandsbediening van je tv. Die afstandsbediening 'gaat de tv niet in', maar bestuurt haar door middel van elektromagnetische golven, infraroodstraling.

Zo bestuurt de menselijke ziel het lichaam vanaf een afstand.

Âtman blijft daarom op zijn eigen goddelijke niveau. Het zendt een straal uit naar *Jivâtman*, dat ook op zijn eigen geestelijke niveau blijft. *Jivâtman* zendt een straal uit naar *Bhûtâtman* (de hogere menselijke ziel) die weer *Prânâtman* of de persoonlijke ego aanstuurt. *Prânâtman* werkt door in het lichaam. De mens is dus een hele hiërarchie van krachten en wezens, waarbij de verder ontwikkelde als het ware informatie doorgeeft naar de minder ontwikkelde.

Vergelijk het met een architect (geest), een aannemer (schakel ofwel de ziel) en een arbeider (het lichaam). Als de arbeider ophoudt met werken (het lichaam is dood), dan zijn de ziel (de aannemer) en de architect (de geest) er nog steeds. Ze maken alleen op dat moment geen contact met het bouwwerk (de aarde) waar de arbeider (het lichaam) werkte.

De hogere elementen in de mens kun je – om een andere vergelijking te gebruiken – ook opvatten als een cipier, die als de mens op aarde leeft, gebonden is aan dit bestaansgebied, maar als de mens slaapt of sterft, is hij vrij.

Activiteiten Agenda

Lezingen in januari 2014

Den Haag

De levende Kosmos

Leeft de kosmos? Dat is een vraag die veel mensen zich wel eens stellen. Als we de beschouwingen in de media bekijken, merken we al gauw dat er meestal uitgegaan wordt van het uitgangspunt dat de kosmos bestaat uit lege ruimte die hier en daar 'gevuld' is met levenloze materie. In de aloude Theosofia wordt steeds uitgegaan van een *levende* kosmos. Dat is een visie die niemand blind hoeft te geloven, maar die goed kan worden onderzocht. Zo kun je goed nadenken over de kenmerken van een levend wezen. Een wezen wordt geboren, maakt een bepaalde groei en ontwikkeling door en sterft. Of je het nu hebt over een atoom, een mens of een melkwegstelsel.

Centraal in het theosofisch begrip van elk levensverschijnsel is de idee dat erachter een bewustzijn werkzaam is dat een magnetisch veld opwekt. Minder ontwikkelde wezens worden daartoe aangetrokken, hebben daarin hun bestaan en vormen gezamenlijk het lichaam van dat bewustzijn. Dat proces wordt *emanatie* genoemd. Naar analogie gebeurt hetzelfde als een inspirerende leider mensen inspireert en naar zich toetrekt.

In de lezingenserie wordt stapsgewijs onderzocht of we dit proces van emanatie ook kunnen herkennen. Wat in dat perspectief precies *natuurwetten* zijn. En wat typische kenmerken zijn van die natuurwetten, zoals we die bijvoorbeeld kunnen herkennen als elektromagnetische en wiskundige principes. Of zoals Pythagoras al zei over de kosmos: 'alles is getal'.

08 januari	Waar komen de Natuurwetten vandaan?
15 januari	De metafysica van het elektrisch universum
22 januari	Spiritualiteit en het wiskundig universum
29 januari	Aantrekking en afstoting: stoffelijk en geestelijk

Overige steden

Reïncarnatie een keuze?

We ervaren dagelijks dat de keuzes die we maken invloed hebben op ons leven. Dat de keuzes die we maken ook invloed hebben na de dood, is voor veel mensen een minder vanzelfsprekende gedachte.

De dood is voor menigeen een mysterie, hoewel elk mens het proces van sterven en de fasen na de dood ontelbare keren heeft doorgemaakt. Echter, in het algemeen nog niet bewust.

De Theosofia biedt kennis van de processen na de dood op basis van bewuste menselijke ervaringen. Kennis die eveneens versluierd in alle grote wereldreligies en filosofieën terug te vinden is. Met deze kennis is het mogelijk een visie op de dood op te bouwen die tevens bepalend is voor onze visie op het leven.

Volgens de theosofische leringen zijn leven en dood niet los van elkaar te zien. Het zijn twee fasen van bestaan van bewustzijn: actief en passief, zoals slapen en waken. En net als onze handelingen overdag invloed hebben op onze nachtrust en de dagen erna, geldt dit voor onze handelingen tijdens het leven en hun invloed na de dood en in volgende levens.

Inzicht in de samenhang tussen keuzes in het leven en de processen na de dood en in volgende levens is zeer verrijkend. Keuzes die we nu maken, bepalen waar, wanneer, met wie en uiteindelijk zelfs óf we reïncarneren. We kunnen nu de basis leggen voor harmonie in dit en in volgende levens, zowel voor onszelf als voor anderen om ons heen.

08 januari in Middelburg
10 januari in Amsterdam
14 januari in Arnhem
19 januari in Eindhoven
21 januari in Utrecht
28 januari in Rotterdam
29 januari in Leiden

Lezingen in februari 2014

Den Haag

Reïncarnatie, een keuze?

Zie de tekst hierboven

Reïncarnatie is een feit. In de eerste lezing laten we zien welke antwoorden er te geven zijn om dit als feit te onderbouwen. Wat maakt dat het de enige logische hypothese is voor wat er gebeurt na de dood? En hoe kan reïncarnatie binnen onze ervaring komen?

In de tweede lezing gaan we dieper in op de toestanden na de dood en onze invloed daarop vanuit keuzes die we in het huidige leven maken.

In de derde lezing laten we de invloed van die keuzes zien in onze volgende levens. Tevens wordt het proces van incarnatie verder toegelicht, van geboorte tot volwassenheid. De rol van erfelijkheid, opvoeding en educatie gezien vanuit reïncarnatie komen aan bod.

In de vierde lezing wordt verder ingegaan op de ethische vraagstukken rond leven en dood, gezien in het licht van de reïncarnatieleer.

05 februari	Is er leven na de dood?
12 februari	Wie ben je na de dood?
19 februari	Kun je je geboorte bepalen?
26 februari	Keuzes rond leven en dood

Overige steden

Spirituele evolutie: uitsterven of onbeperkt ontwikkelen?

Iedereen vraagt zich wel eens af wat de zin van het leven is. Te midden van dat onvoorstelbaar grote heelal met zijn miljarden melkwegstelsels lijkt je korte bestaan hier op aarde niet veel voor te stellen.

Maar we moeten ons niet blindstaren op de uiterlijke kant van het bestaan. Zijn we niet veel meer dan wat je aan de buitenkant kunt zien?

Evolutie is, vanuit theosofisch perspectief gezien, een proces van geestelijke ontplooiing. Een *spiritueel* proces dus waarbij *iets* wordt uitgewikkeld. Die prikkelende gedachte geeft je de eerste sleutel voor een zoektocht naar de vraag wie je eigenlijk bent, waar je vandaan komt, waar je naar toegaat en waarom je bestaat. Dat geldt voor iedereen individueel zowel als voor de mensheid.

Een tweede sleutel is de uitspraak: 'zo boven, zo beneden', die in de Theosofia wordt gehanteerd en die wil zeggen dat uiterlijke vormen een weerspiegeling zijn van iets hogers. Met deze sleutels als gereedschap gaan we in deze lezing op zoek naar een antwoord op de vraag of evolutie uiteindelijk leidt tot uitsterven of tot onbeperkt ontwikkelen.

05 februari in Middelburg
07 februari in Amsterdam
11 februari in Arnhem
16 februari in Eindhoven
18 februari in Utrecht
25 februari in Rotterdam
26 februari in Leiden

Ga naar: www.stichting.org
voor het complete lezingenoverzicht

Lucifer®

Colofon

Redactie: Barend Voorham,
Henk Bezemer, Bianca Peeters, Rob
Goor, Astrid Kramer

Eindredactie: Herman C. Vermeulen

Redactieadres: Joke de Jong-van Wijk,
Mosselkreekstraat 53,
4335 TG Middelburg,
Tel. 0118-436394
(b.g.g.: 070 - 346 15 45)
e-mail: luciferred@stichtingisis.org

Reacties: De redactie houdt zich het
recht voor om ingekomen stukken te
selecteren en in te korten.

Abonnementen: kunnen op ieder
gewenst tijdstip ingaan, gelden voor
het hele kalenderjaar en worden
automatisch verlengd, indien ze niet
voor 1 december van het lopende
abonnementsjaar schriftelijk zijn
opgezegd. Dit is niet van toepassing op
cadeau-abonnementen.

Abonnementenprijzen:
Papieren abonnement
€ 25,00 voor 6 nummers (1 jaargang),
losse nummers € 4,60
Digitaal abonnement
€ 20,00 voor 6 nummers (1 jaargang),
losse nummers € 3,75
Prijswijzigingen voorbehouden,
IBAN: NL19TRIO0786911905

Uitgeverij: Stichting I.S.I.S.,
Blavatskyhuis, De Ruyterstraat 72-74,
2518 AV Den Haag, tel. 070-346 15 45,
fax 070-345 24 67
e-mail: lucifer@stichtingisis.org
internet: www.stichtingisis.org
Aanvragen van *Lucifers* kan ook via het
contactformulier op deze site.

© Stichting I.S.I.S.

Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd of openbaar gemaakt
in enige vorm of op enige wijze,
hetzij elektronisch, mechanisch,
door fotokopieën, opnamen of enige
andere manier, zonder voorafgaande
toestemming van de uitgever.

Stichting I.S.I.S.

De naam I.S.I.S. staat voor
International Study-centre for
Independent Search for truth.

Het doel van Stichting I.S.I.S. is het
vormen van een kern van Universele
Broederschap, door het bestuderen
en verspreiden van kennis over de
geestelijke achtergrond van mens en
kosmos, vrij van dogmatiek.

Stichting I.S.I.S. doet dit via cursussen,
lezingen, ondersteuning bij waarheids-
onderzoek, het uitgeven, verkopen en
uitlenen van boeken en tijdschriften,
en het stimuleren van de praktische
toepassing van die kennis.

Stichting I.S.I.S. is per definitie
boven-religieus en boven-politiek,
en ontvangt geen overheidssubsidie.
Alle werkzaamheden van Stichting
I.S.I.S. worden verricht op basis van
vrijwilligheid. De organisatie kent geen
betaalde functionarissen.

Stichting I.S.I.S. is niet verantwoordelijk
voor enigerlei verklaring of mening, die
in dit blad wordt gepubliceerd, tenzij
dit uitdrukkelijk wordt vermeld.

Stichting I.S.I.S. is een algemeen nut
beogende instelling, ANBI nummer:
50872. Zie voor de mogelijkheid om de
stichting financieel te steunen:
www.anbi.nl.

Stichting I.S.I.S.

Centraal in het werk van Stichting I.S.I.S. staan de volgende uitgangspunten:

1. De essentiële eenheid van al het bestaande.
2. Op grond daarvan: broederschap als feit in de natuur.
3. Respect voor ieders vrije wil (gebruikt vanuit deze gedachte van universele broederschap).
4. Respect voor ieders vrijheid de eigen levensvisie op te bouwen.
5. Ondersteuning geven bij het opbouwen en verdiepen van de eigen levensvisie en bij het toepassen ervan in de praktijk van het leven.

Waarom dit tijdschrift *Lucifer* heet

Lucifer betekent letterlijk Licht-brenger.

Iedere cultuur in Oost en West heeft zijn lichtbrengers: inspiratoren die de aanzet geven tot geestelijke groei en maatschappelijke vernieuwing. Zij stimuleren de mens tot zelfstandig denken en leven in besef van broederschap.

Altijd worden ze tegengewerkt en belasterd door de gevestigde orde. Altijd zijn er mensen die zich daardoor niet laten afschrikken en hun wijsheid onbevooroordeeld benaderen en onderzoeken.

Voor hen is dit tijdschrift bedoeld.

“... de titel die voor ons tijdschrift werd gekozen, slaat evenzeer op goddelijke ideeën als op de rebellie van de held in Miltons *Paradise Lost* ...

Wij werken voor ware Religie en Wetenschap, vóór feiten en tegen verzinsels en vooroordeel. Het is onze plicht – net als die van de natuurwetenschap – licht te werpen op natuurfeiten die tot nu toe waren gehuld in de duisternis van de onwetendheid ... Maar de natuurwetenschap is maar één aspect van Wetenschap en Waarheid. De wetenschap van de ziel en van de ethiek, oftewel de Theosofie, de kennis van goddelijke waarheid, is nog veel belangrijker ...”

(Helena Petrovna Blavatsky in het eerste nummer van *Lucifer*, september 1887)